MEB • AGS

ÖABT

150 Soru

8. FASİKÜL

Meslek Etiği ve Yasal Konular

ÇÖZÜM

Çetin Boztaya

Soru Bankası

KORTEKS

dizgikitap
dizgikitap.com

1. **Etik standartların temel işlevi** ifadesinin "meslek mensuplarının haklarını danışanların taleplerine karşı hukuki bir koruma kalkanı altına almak" şeklinde tanımlanması yanlıştır. Meslek etiği literatüründe etik kodların temel amacı **danışanı korumak, zarar vermeme, yarar sağlama, özerkliğe saygı, adalet ve dürüstlük/sadakat** ilkelerini güvence altına almaktır. Etik sistemin merkezinde **danışanın esenliği ve mesleki sorumluluk** yer alır. Etik kodlar profesyonellere sınırlar ve rehberlik sunarak dolaylı bir koruma sağlayabilir; ancak bu, onların **temel işlevi** değildir. Etik düzenlemeler öncelikle **kamu yararını ve hizmet alanın haklarını** korumaya yöneliktir. Bu nedenle etik standartların esas amacını meslek mensuplarını danışan taleplerine karşı korumak olarak tanımlamak, etik anlayışın özüne aykırıdır. **Bu nedenle D seçeneği yanlıştır.**

   Etik kuralların **katı ve değişmez metinler olmadığı,** mesleki ve toplumsal değişimlere paralel biçimde güncellenebileceği doğrudur. Etik kodların **belirsiz ve karmaşık durumlarda karar verme sürecine rehberlik eden bir çerçeve sunduğu** literatürde açık biçimde belirtilmektedir. Bu nedenle bu ifade doğrudur. Bir davranışın **yasal olması,** onun mutlaka **etik olduğu** anlamına gelmez. Hukuk ile etik farklı normatif sistemlerdir ve etik standartlar çoğu zaman yasal sınırların ötesine geçer. Bu nedenle bu ifade doğrudur. Etik ihlallerde yaptırımların ilgili meslek örgütlerinin etik kurulları tarafından **uyarıdan meslekten mene kadar** uzanabilmesi mümkündür. Bu nedenle bu ifade doğrudur.

   Cevap: D

2. Bu vakada temel etik sorun, psikolojik danışmanın **yetkinlik sınırları dışında hizmet sunması** ve bunu danışanın koşullarını gerekçe göstererek meşrulaştırmaya çalışmasıdır. Etik karar verme modellerinde ilk adım, durumun hangi **etik ilke ihlallerini barındırdığını** belirlemektir. **Yetkinlik (Yeterlilik)** ilkesi, danışmanın yalnızca **eğitimini aldığı, deneyim kazandığı ve gerekli süpervizyonu edindiği alanlarda hizmet sunmasını** zorunlu kılar. Selim Bey teorik bilgiye sahip olsa da **vaka deneyimi ve süpervizyonu bulunmamaktadır.** Cinsel işlev bozuklukları, özel teknik bilgi ve klinik deneyim gerektiren bir alandır. Bu nedenle uzmanlık alanı dışında hizmet sunması, **mesleki yeterlilik sınırlarının aşılması** anlamına gelir. Bu nedenle II numaralı önerme doğrudur.

   Adalet ilkesi, hizmete erişimde ayrımcılık yapmamayı ve danışanlara **eşit ve hakkaniyetli hizmet sunmayı** gerektirir. Danışanın sosyo-ekonomik durumunu gözetmek etik açıdan önemlidir; ancak **niteliksiz ya da yetersiz hizmet sunmak,** adalet ilkesinin özüne aykırıdır. Adalet yalnızca "reddetmemek" değil, aynı zamanda **nitelikli hizmet sunmak** anlamına gelir. Yetersiz müdahale, danışanı dezavantajlı konumda bırakabilir. Bu nedenle III numaralı önerme doğrudur.

   Zarar Vermeme ilkesi, mesleki uygulamalarda danışana **psikolojik, duygusal ya da işlevsel zarar vermeme yükümlülüğünü** içerir. Uzmanlık ve süpervizyon eksikliği, yanlış müdahale riskini artırır. Cinsel işlev bozuklukları gibi hassas alanlarda hatalı müdahale, sorunun ağırlaşmasına ya da danışanın suçluluk ve yetersizlik duygularının pekişmesine yol açabilir. Bu bağlamda süreci yetkin bir uzmana yönlendirmek yerine üstlenmek, **potansiyel zarar riskini artırmaktadır.** Bu nedenle IV numaralı önerme doğrudur.

   İyilik ilkesi, danışanın yararını gözetmeyi ifade eder; ancak yarar sağlama, **iyi niyetle süreci üstlenmek** değil, **gerçekten yararlı ve etkili müdahale sunabilmek** demektir. Danışanın başka bir uzmana ulaşamıyor olması, yetkinlik sınırlarının aşılmasını otomatik olarak meşrulaştırmaz. Etik literatürde "erişemiyor" gerekçesi, **yetersiz hizmet sunmayı haklı çıkaran bir kriter değildir.** Bu nedenle yalnızca ulaşım zorluğuna dayanarak süreci üstlenmek, iyilik ilkesine uygun kabul edilemez. Bu nedenle I numaralı önerme yanlıştır.

   Sonuç olarak II, III ve IV numaralı önermeler etik açıdan doğrudur.

   Cevap: D

3. Bu vakada temel etik mesele, **gizlilik ilkesinin sınırları ile çocuğun korunması yükümlülüğü** arasındaki çatışmadır. Okul psikolojik danışmanları açısından çocuklara yönelik **fiziksel istismar,** yalnızca etik değil aynı zamanda **hukuki bildirim yükümlülüğü** doğuran bir durumdur. Yüksek yarar ilkesi ve zarar vermeme ilkesi, özellikle çocuk söz konusu olduğunda önceliklidir. Gizlilik, danışma ilişkisinin temel unsurlarından biri olmakla birlikte, literatürde açık biçimde belirtildiği üzere **kendine zarar verme, başkasına zarar verme veya istismar durumlarında gizlilik sınırlandırılır.** Danışmanın görevi, gizliliği mutlak biçimde korumak değil; danışana en baştan gizliliğin sınırlarını açıklamak ve gerekli durumlarda **yetkili mercilere bildirimde bulunmaktır.** Bu olayda fiziksel şiddet söz konusudur ve öğrenci açıkça mağdur durumdadır. Bu durumda danışmanın önceliği **öğrencinin güvenliğini sağlamak ve yasal bildirim yükümlülüğünü yerine getirmektir.** Aynı zamanda öğrenciye, gizliliğin sınırlarını açıklayarak süreci şeffaf biçimde yürütmesi gerekir. Bu yaklaşım hem etik hem de hukuki sorumlulukla uyumludur. Bu nedenle C seçeneği doğrudur.

Gizlilik sözüne sadık kalarak durumu yalnızca öğrenciyle çalışmaya devam etmek, **istismar vakasında gizliliği mutlaklaştırmak** anlamına gelir ve çocuğun korunması yükümlülüğünü ihlal eder. Bu nedenle bu yaklaşım etik değildir.

Aileyi çağırıp babayı ikna etmeye çalışmak ve bildirim yapılmayacağına dair güvence vermek, hem **yasal yükümlülüğün ihlali** hem de mağdur çocuğun güvenliğini riske atma anlamına gelir. Bu nedenle bu yaklaşım uygun değildir.

Fiziksel şiddet izleri geçene kadar izin kağıdı yazmak, istismarı örtük biçimde görmezden gelmek anlamına gelir ve **koruyucu müdahale sorumluluğunu yerine getirmemek** demektir. Bu nedenle etik değildir.

Durumu yalnızca okul müdürüne sözlü olarak iletip sorumluluğu tamamen devretmek, danışmanın **kişisel etik ve yasal sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.** Bildirim yükümlülüğü bireysel sorumluluktur. Bu nedenle bu yaklaşım da uygun değildir.

Cevap: C

4. Bu soruda odak nokta **profesyonel sınırlar ve çoklu ilişki riskidir.** Meslek etiği literatüründe psikolojik danışma ilişkisinin temel özelliği, ilişkinin **terapötik amaçla ve tek yönlü bir profesyonel çerçevede** yürütülmesidir. Danışma süreci sonlandıktan sonra da sınırların korunması önemlidir; ancak bağlam ve risk değerlendirmesi belirleyicidir. **Profesyonel sınırların korunması** ilkesi, danışma ilişkisinin sonlanmasının ardından danışanla kurulacak temasların, **çıkar ilişkisine dönüşmemesi, güç dengesini yeniden bozmaması** ve terapötik süreci zedelememesi koşuluyla değerlendirilebileceğini belirtir. Uzun süreli ve başarıyla sonlandırılmış bir sürecin ardından, danışanın daveti üzerine mezuniyet törenine katılmak; eğer süreç tamamlanmışsa, aktif terapi ilişkisi bitmişse ve bu katılım **çıkar temelli ya da sömürü niteliğinde değilse,** etik açıdan kabul edilebilir. Burada önemli olan, **sınır ihlaline dönüşmemesidir.** Bu nedenle B seçeneği uygundur.

Danışanın işlettiği restoranda özel indirim talep etmek, **çıkar sağlama ve çoklu ilişki oluşturma** anlamına gelir. Danışma ilişkisinin ekonomik bir menfaat ilişkisine dönüşmesi etik ihlaldir. Bu nedenle bu davranış uygun değildir.

Seans ücreti karşılığında İngilizce dersi istemek, açık biçimde **hizmet karşılığı hizmet değişimi ve çoklu ilişki** oluşturur. Bu durum güç dengesini bozar ve sömürü riskini artırır. Bu nedenle uygun değildir.

Seans sırasında danışanın sürekli elini tutmak, fiziksel temas yoluyla **profesyonel sınırın ihlali** riskini taşır. Özellikle kültürel ve bireysel bağlam gözetilmeden yapılan fiziksel temas etik açıdan sakıncalıdır. Bu nedenle uygun değildir.

Aktif danışanın sosyal medya arkadaşlık isteğini kabul etmek, terapötik ilişkiyi **çevrim içi sosyal ilişkiye dönüştürmek** anlamına gelir ve sınır ihlali oluşturur. Bu nedenle uygun değildir.

Cevap: B

5. Bu sorunun merkezinde **mesleki yeterlik sınırları, doğru temsil sorumluluğu ve zarar vermeme ilkesi** bulunmaktadır. Danışman, henüz eğitimini tamamlamadığı ve süpervizyon almadığı bir alanda kendisini uygulayıcı olarak tanıtmakta ve **"Travma Uzmanı"** unvanını kullanmaktadır. **I. öncüldeki** "uzmanlık alanı ve eğitim düzeyi konusunda kamuoyunu yanıltmamak" doğrudan ihlal edilmiştir. Çünkü danışman, tamamlamadığı eğitimi tamamlamış gibi sunarak **yanıltıcı beyan** vermektedir. Etik kodlar, mesleki kimliğin ve yeterlik alanlarının **gerçeğe uygun biçimde temsil edilmesini** zorunlu kılar. **II. öncül** de ihlal edilmiştir. Yeterli eğitim ve süpervizyon olmadan travma müdahalesi yürütmek, danışanın **zarar görme riskini artırır.** Travma alanında yapılan hatalı müdahaleler yeniden travmatizasyon gibi ciddi sonuçlar doğurabilir. Bu durum **zarar vermeme ilkesine aykırıdır. III. öncül** de ihlal edilmiştir. "Travma Uzmanı" unvanının kullanılması, sahip olunmayan bir yetkinliğin varmış gibi sunulmasıdır. Bu, **mesleki unvanı doğru temsil etme yükümlülüğüne** aykırıdır. Bu nedenle üç öncül de ihlal edilmiştir.

Cevap: E

6. Bu soruda temel ilke **sadakattir.** Danışman, gizlilik konusunda verdiği söze bağlı kalmış ve süreci bu çerçevede yürütmüştür. **Sadakat ilkesi,** profesyonel taahhütlere bağlı kalmayı ve güven ilişkisini sürdürmeyi ifade eder. Burada belirleyici unsur, danışmanın **verdiği sözü tutmasıdır. Özerkliğe saygı,** danışanın karar verme hakkına odaklanır. **Yetkinlik,** mesleki yeterlilikle ilgilidir; senaryoda buna ilişkin bir durum yoktur. **Adalet,** eşit hizmet sunumunu ifade eder. **Zarar vermeme ilkesi** gizlilikle bağlantılı olabilir; ancak soruda özellikle **sözü tutma ve güveni koruma** boyutu vurgulanmıştır. Bu nedenle en doğrudan ilişki **sadakat ilkesidir.**

Cevap: A

7. Bu soruda etik değerlendirme, **çocuğun üstün yararı, bildirim yükümlülüğü ve gizliliğin sınırları** çerçevesinde yapılmalıdır. Bu çerçevede **I. öncül uygun değildir.** İstismar şüphesinde, şüpheli ebeveynle önceden görüşmek çocuğun güvenliğini tehlikeye atabilir ve yasal süreci riske sokabilir. Etik ve hukuki yükümlülük, durumu yetkili mercilere bildirmektir. **II. öncül uygundur.** Çocuğa gizliliğin sınırlarını gelişim düzeyine uygun biçimde açıklamak, **şeffaflık ve bilgilendirme sorumluluğu** gereğidir. **III. öncül de uygundur.** Bildirim yapılırken yalnızca gerekli bilgilerin paylaşılması, **mahremiyetin asgari düzeyde ihlali** ilkesine uygundur. **Bu nedenle II ve III. öncüller etik açıdan uygundur.**

Cevap: D

8. **Bilgilendirilmiş onam,** danışanların haklarının korunması ve tedavi sürecinin temel bileşenlerinden biri olan güven ilişkisinin gelişmesine yönelik önemli bir araç, aynı zamanda psikolojik danışman için yasal ve etik bir yükümlülüktür. Danışanların pek çok farklı alternatif içinden kendileri için en uygun yöntemi seçmek üzere mantıklı bir karar almalarını içeren bilgi paylaşım sürecidir. Bilgilendirilmiş onam danışanın karar verme hakkının yanı sıra bireysel özgürlüğe saygı, özerklik ve danışana verilen değeri de yansıtır. **Bilgilendirilmiş onamda** uygulanacak tedavinin niteliği, psikolojik danışmanın kendisine ait bilgiler, gizlilik, tedavinin olası riskleri ve faydaları, tedavi alternatifleri, yeterlilik ve zorlamanın olmaması, reddetme veya devam etmeme hakkı, çalışma saatleri, ödeme ve ücret meseleleri ve bilgilerin mahremiyeti bilgileri bulunur. Ancak onamda danışma süreci sonunda kesin iyileşme garantisi vermek gibi bir bilgi yer almaz ve **etik değildir.** Psikolojik danışma, **olasılık temelli bir profesyonel süreçtir;** kesin sonuç garantisi vermek **yanıltıcı temsil ve gerçekçi olmayan beklenti oluşturma** anlamına gelir.

Cevap: E

9. Bu soruda temel nokta **gizliliğin korunması ve mesleki sorumluluktur**. Açık ofis ortamı, üçüncü kişilerin duyma riskini barındırır. Danışanın "kimse dinlemiyor" ifadesi, nesnel olarak güvenli bir ortam sağlandığı anlamına gelmez. Bu durumda danışmanın öncelikle yapması gereken, ortamın **gizlilik açısından risklerini açıklamak** ve danışandan konuşmalarının duyulmayacağı güvenli bir alan sağlamasını istemektir. Bu yaklaşım, **zarar vermeme ve gizliliği koruma yükümlülüğü** ile uyumludur. Danışanın beyanına dayanarak devam etmek, sorumluluğu danışana devretmek olur. Süreci tamamen sonlandırmak ölçüsüzdür.

Fısıldamanın yeterli olduğunu kabul etmek riski küçümsemektir. Durumu seans sonuna bırakmak ise mevcut riskin sürmesine izin vermektir. **Bu nedenle en uygun davranış riskleri açıklayıp güvenli ortam talep etmektir.**

Cevap: E

10. Bu soruda temel etik mesele **değer dayatma yasağı ve tarafsızlıktır.** Danışman, kendi dünya görüşünü danışana empoze edemez. Danışana ailesinin haklı olduğunu söyleyerek onu belirli bir karara yönlendirmek, danışanın **özerkliğini ihlal etmek** ve danışma sürecini danışman merkezli hale getirmek anlamına gelir. Kendi değerlerinin farkına varmak ve süpervizyon almak etik öz farkındalık göstergesidir. Danışanın duygu ve ihtiyaçlarına odaklanmak danışan merkezli yaklaşıma uygundur. Tarafsızlık korunamıyorsa uygun yönlendirme yapılması etik bir çözümdür. Danışanın yaşadığı kaygıya odaklanmak mesleki rolün gereğidir. **Ancak danışanı kendi değerleri doğrultusunda yönlendirmek etik açıdan aykırı bir tutumdur.**

Cevap: B

11. Bu soruda temel kavram **çoklu ilişki ve çıkar çatışması riskidir.** Psikolojik danışma ilişkisinin yapısı gereği, danışanla kurulan bağ yalnızca **terapötik ve profesyonel** bir çerçevede kalmalıdır. Arkadaş ya da akrabaya psikolojik danışma yapmak, açık bir **çoklu ilişki** oluşturur ve objektifliği zedeler. Bu nedenle etik ihlal içerir. Danışandan borç almak, ekonomik çıkar ilişkisi doğurur ve **güç dengesini bozar;** bu açık bir etik ihlaldir. **Danışanla romantik ilişki** kurmak, en ağır sınır ihlallerinden biridir ve açıkça etik dışıdır. Danışanla ortak ticaret yapmak da yine **çift yönlü çıkar ilişkisi** yaratarak terapötik çerçeveyi bozar. Buna karşılık, tanıdık bir meslektaşın yönlendirdiği danışana psikolojik danışma yapmak tek başına bir ihlal değildir. Burada önemli olan, danışanla önceden kişisel bir ilişki bulunmaması ve sürecin profesyonel sınırlar içinde yürütülmesidir. Bu durumda **etik ihlal söz konusu değildir.**

Cevap: E

12. Soruda **özerklik ilkesi** vurgulanmaktadır. Danışman, uygulayacağı tekniklerin etkilerini, risklerini ve alternatif yardım yollarını ayrıntılı biçimde açıklamış; ardından danışanın kendi iradesiyle karar vermesini beklemiştir. Bu yaklaşım, danışanın **bilgiye dayalı karar verme hakkını** destekler. Özerklik ilkesi, bireyin kendi yaşamına ilişkin seçimleri dış baskı olmaksızın yapabilmesini ifade eder. Danışmanın müdahalesi, danışanın kendi kaderini tayin etme hakkını güçlendirmeye yöneliktir. **Adalet ilkesi** eşitlik boyutuyla ilgilidir. **Yararlılık ilkesi** danışanın iyilik halini artırmayı amaçlar. **Sadakat,** verilen sözü tutma ile ilgilidir.

Zarar vermeme ilkesi riskten kaçınmayı içerir. Dolayısıyla en doğrudan korunan ilke özerkliktir.

Cevap: C

13. **İdeolojik istismar,** danışmanın kendi inanç, değer ya da dünya görüşünü danışana empoze etmesi ve danışma sürecini bu doğrultuda yönlendirmesidir. Danışana kendi inanç sistemindeki "ideal evlat" modelini doğru yol olarak sunmak ve bu yönde ikna etmeye çalışmak, danışanın **özerkliğini zedeleyen ve değer dayatan** bir tutumdur. **Bu durum açık biçimde ideolojik istismar kapsamındadır.** Psikolojik danışmanın tarafsızlıkta zorlandığını fark edip süpervizyon alması etik öz farkındalıktır. Danışanı başka bir uzmana sevk etmek, tarafsızlığı koruma çabasıdır. Geçmiş yaşantılara odaklanmak terapötik bir müdahaledir.

Ücreti ekonomik duruma göre düzenlemek etik duyarlılıkla ilişkilidir.

Cevap: A

14. Bu soruda mesele **gizliliğin sınırlarıdır.** Psikolojik danışman, danışanın açık rızası olmadan bilgi paylaşamaz; ancak bazı durumlarda **yasal ve etik bildirim yükümlülüğü** doğar. Bu çerçevede bir kişiyi öldürmeye yönelik somut plan, başkasına zarar riskidir ve bildirim gerektirir.

Çocuklara yönelik cinsel istismar itirafı da yasal bildirim yükümlülüğünü doğurur. Mahkeme kararı resmi bir zorunluluktur. İntihar hazırlığı ise kendine zarar riskidir ve müdahale gerektirir. **Buna karşılık, danışanın eşinin telefonla arayarak bilgi istemesi, gizliliği bozmak için yeterli bir gerekçe değildir.** Danışanın açık rızası olmadan bilgi paylaşılması etik olmaz ve bu durumda bilgi paylaşmak uygun değildir.

Cevap: E

15. Bu sorunun odağında **kayıtların güvenli şekilde saklanması ve gizliliğin korunması** bulunmaktadır. Danışma kayıtları, yetkisiz erişime karşı korunmalıdır. Kayıtları, kurumda herkesin erişebileceği ortak bilgisayarda yalnızca klasör adı vererek saklamak, veri güvenliğini sağlamaz ve **gizlilik ihlali riski taşır.** Bu açık bir etik ihlaldir. Danışanın işverenine, yasal zorunluluk yoksa kayıt vermeyi reddetmek etik açıdan doğrudur. Fiziksel formları kilitli dolapta saklamak uygun bir güvenlik önlemidir. Bilgilendirilmiş onamda gizlilik sınırlarını açıklamak etik zorunluluktur. Notları terapötik açıdan önemli bilgilerle sınırlamak mesleki kayıt tutma ilkesine uygundur. **Ancak ortak bilgisayarda erişime açık biçimde saklamak uygun değildir.**

Cevap: B

1. Danışma süreci başarıyla sonlandırılmış olsa bile, profesyonel ilişkinin geçmişte var olmuş olması, güç dengesinin tamamen ortadan kalktığı anlamına gelmez. Özellikle eski danışanla ekonomik içerikli bir ilişkiye girilmesi, etik açıdan dikkatle değerlendirilmelidir. Aydın Bey'in, eski danışanından emlak komisyonu almamasını talep etmesi, açık biçimde **çıkar sağlama** girişimidir. Bu durum, danışanın geçmişteki terapötik konumunu kullanarak avantaj elde etme anlamına gelir. Ayrıca eski danışanla ekonomik ilişkiye girilmesi **çoklu ilişki** oluşturur ve profesyonel sınırların bulanıklaşmasına yol açar. Burada yetkinlik sınırlarının aşılması söz konusu değildir; burada mesele yeterlilik değil sınırdır. Toplumsal sorumluluk ihlali bulunmamaktadır. Gizlilik ihlali yoktur; herhangi bir bilgi paylaşımı söz konusu değildir.

Danışanın özerkliğine doğrudan müdahale edilmemiştir; ancak çıkar ilişkisi kurulmuştur. Bu nedenle davranış, doğrudan **danışanı kendi çıkarı doğrultusunda kullanma ve çoklu ilişki kurma** ile ilişkilidir.

Cevap: B

2. **Gizlilik ilkesi,** danışanın rızası olmaksızın korunur; ancak kendine ya da başkasına zarar riski ve istismar durumlarında etik ve yasal yükümlülükler doğar. Çocuğun fiziksel şiddete maruz kaldığını ifade etmesi bildirim gerektirir. Zihinsel yetersizliği bulunan bireyin ihmal edilmesi de bildirim kapsamındadır. Belirli bir kişiye yönelik saldırı planı başkasına zarar riskidir. İntihara yönelik somut plan ise kendine zarar riskidir. Buna karşılık, borderline kişilik bozukluğunu düşündüren duygu dalgalanmaları tek başına gizliliği bozma gerekçesi değildir. **Tanısal bir değerlendirme, başlı başına bildirim yükümlülüğü doğurmaz.** Burada somut zarar riski yoktur. Dolayısıyla gizliliğin bozulamayacağı durum budur.

Cevap: A

3. Bu soruda belirleyici kavram **yetkinlik ve yeterlilik sınırlarını** bilmedir. Okul psikolojik danışmanı, öğrencide klinik düzeyde obsesif belirtiler olabileceğini değerlendirmiş ve kendi rol sınırlarını gözeterek bir çocuk psikiyatristine yönlendirme yapmıştır. Etik kodlara göre danışman, uzmanlık alanını aşan durumlarda uygun yönlendirme yapmakla yükümlüdür. Bu yaklaşım hem danışanın yararını gözetir hem de profesyonel sınırların korunmasını sağlar. Burada öncelikli ilke, **mesleki yeterlilik sınırlarını bilmek ve gerektiğinde sevk etmektir.**

Cevap: C

4. Bu sorunun merkezinde **başkasına zarar verme riski** ve buna bağlı etik yükümlülük yer almaktadır. Grup üyesi, belirli bir kişiyi öldürmeyi planladığını ifade etmiştir. Bu, soyut bir öfke ifadesi değil; **somut zarar tehdidi** içeren bir beyan niteliğindedir. Bu durumda danışmanın sorumluluğu, yalnızca grup içi süreci yönetmek değildir; **aynı zamanda potansiyel mağduru korumaktır.** Gizlilik ilkesi, başkasına yönelik ciddi ve yakın zarar riski söz konusu olduğunda sınırlandırılabilir. Üyeyi gruptan çıkarmak tek başına çözüm değildir. Bireysel danışmaya almak, yasal yükümlülüğü ortadan kaldırmaz. Sessiz kalmak etik değildir.

Gündemi değiştirmek sorunu görmezden gelmek olur. Yasal yükümlülük gereği potansiyel mağdurun korunması gerekir. **Bu nedenle uyarı yükümlülüğü devreye girer.**

Cevap: E

5. Bu soruda temel mesele **sınır ihlali ve çoklu ilişki riskidir.** Danışanla sosyal faaliyetlere katılmak terapötik ilişkinin sınırlarını aşar. Danışandan araba satın almak ekonomik çıkar ilişkisi doğurur. Danışanın kredisine kefil olmak ciddi bir çoklu ilişki ve bağımlılık oluşturur.

Danışanın mağazasından alışveriş yapmak da ekonomik bağ kurar. **Buna karşılık, danışanın evde yaptığı ve getirdiği bir pastayı kabul etmek, bağlamına göre küçük ve sembolik bir jest olabilir.** Kültürel bağlam ve güç dengesini zedelememesi koşuluyla bu tür küçük hediyeler mutlak bir etik ihlal değildir. Önemli olan bunun **çıkar ilişkisine dönüşmemesi ve sınırları zedelememesidir.** Bu nedenle etik çerçevede kabul edilebilir bir davranıştır.

Cevap: D

6. **Elektronik posta yoluyla yürütülecek bir danışma süreci, veri güvenliği ve mahremiyet açısından yüz yüze görüşmelere kıyasla ek riskler barındırır.** Bu nedenle danışmanın öncelikle yapması gereken, bu riskleri danışanla açık biçimde paylaşmak ve sürecin sınırlarını birlikte değerlendirmektir. Bu bağlamda en uygun yaklaşım, danışanı elektronik iletişimin doğurabileceği **gizlilik riskleri konusunda bilgilendirmek** ve bu konuyu ayrıntılı biçimde tartışmaktır. Böylece danışan, olası riskleri bilerek karar verir; bu durum hem **özerkliği destekler** hem de danışmanın etik sorumluluğunu yerine getirmesini sağlar. Şifreleme sisteminin kurulması teknik bir önlemdir; ancak tek başına yeterli değildir ve danışan bilgilendirilmeden etik sorumluluk tamamlanmış sayılmaz. Feragatname imzalatmak, bilgilendirme yapılmadan etik güvence sağlamaz; ayrıca sorumluluğu tek taraflı olarak danışana yükleme riski taşır. İletileri bir hukukçuya göndermek gizliliği daha da ihlal eder.

   Tüm postaları saklamak arşivleme ile ilgilidir; temel mesele bilgilendirme değildir. Dolayısıyla en uygun yol, **önceden bilgilendirme ve gizliliği tartışmadır.**

   Cevap: C

7. **Sevk,** danışmanın yeterlilik sınırlarını aşan, danışana zarar riski doğuran ya da hizmetin sürekliliğini engelleyen durumlarda gündeme gelir. **Psikiyatrik tedavi** gerektiren bir durum sevk gerekçesidir. **Danışma sürecinin yarar getirmediği ya da zarar verdiği** izlenimi de sevk gerekçesidir. **Aşırı danışan yükü** nedeniyle özenli hizmet verememek de sevk nedenidir.

   Yıllık izin, hastalık veya görev yerinde bulunamama durumları hizmet sürekliliğini engellediği için sevk gerekçesi olabilir. Ancak okulda diğer rehberlik ve yönetsel görevlerin çok olması, tek başına etik bir sevk gerekçesi değildir. Bu durum iş yükü planlamasıyla ilgilidir; danışanı yalnızca görev yoğunluğu nedeniyle sevk etmek etik açıdan temellendirilemez. **Dolayısıyla sevk gerekçesi olamayacak durum budur.**

   Cevap: D

8. **Mesleki etik ilkelerinin temel amacı,** hem danışanı korumak hem de meslek mensuplarının davranış standartlarını belirlemektir. Etik ilkeler; doğru davranış konusunda bilinçlendirme, danışanı etik dışı uygulamalardan koruma ve meslektaşlarla ilişkileri düzenleme işlevi görür. Psikolojik danışmanların serbest çalışma yapmalarının önündeki engelleri kaldırmak ise etik ilkelerin amacı değildir. Bu tür düzenlemeler mesleki mevzuat ve yasal çerçeve ile ilgilidir; etik kodların doğrudan hedefi değildir. Dolayısıyla bu seçenek etik ilkelerin amaçları arasında yer almaz.

   Cevap: A

9. **Çoklu ilişki,** danışman ile danışan arasında terapötik ilişkinin dışında ek bir çıkar, sosyal ya da romantik bağ oluşmasıdır. Bu çerçevede velinin tayin işini hallettirmesi çıkar ilişkisi doğurur ve çoklu ilişkidir. Grup üyeleriyle seans sonrası sosyal ortamda buluşmak sınır ihlali riski taşır.

   Danışanın babasından ev satın almak ekonomik çoklu ilişkidir. Danışanla romantik ilişki açık ve ağır bir çoklu ilişkidir. Buna karşılık, okulda birlikte çalışan bir meslektaşın sevk ettiği öğrenciye danışmanlık vermek, terapötik ilişkinin dışında kişisel ya da çıkar temelli bir bağ oluşturmaz. **Bu durum mesleki yönlendirme çerçevesindedir ve çoklu ilişki değildir.**

   Cevap: C

10. Bu soruda Nilüfer Hanım, depresif belirtiler gösteren bir öğrenciye yardım etmeye çalışmış; ancak yeterli uzmanlık alanına sahip olmadan yalnızca kitap okuyarak müdahale yürütmüştür. Etik kodlara göre psikolojik danışman, yalnızca eğitim ve deneyimle yeterlilik kazandığı alanlarda hizmet sunmalıdır. Eğer klinik düzeyde bir durum söz konusuysa ve yeterli uzmanlık yoksa uygun yönlendirme yapılmalıdır. Nilüfer Hanım'ın davranışında gizlilik ihlali yoktur, saygı ilkesine aykırılık söz konusu değildir, gönüllülük ihlali bulunmamaktadır ve toplumsal sorumlulukla bağlantılı değildir. Ancak yeterlilik sınırlarını aşarak müdahale etmeye çalışmak, **yetkinlik ilkesine aykırıdır.**

    Cevap: A

11. Psikolojik danışma sürecinde temel amaç, danışanın kendi yaşamına ilişkin kararları **kendi iradesiyle ve sorumluluğunu üstlenerek** almasını desteklemektir. Danışman danışan adına karar vermez; sadece karar sürecini yapılandırır. Bu nedenle danışmanın, kararın danışana ait olduğunu vurgulaması ve seçenekleri birlikte analiz ederek son kararı danışanın vermesini sağlaması gerekir. A seçeneği, kararı aileye yönlendirmektedir. Bu tutum, danışanın özerkliğini güçlendirmek yerine sorumluluğu başka bir otoriteye devreder. Özerklik ilkesi, bireyin kararlarını başkasına bırakmasını değil, kendi sorumluluğunu üstlenmesini destekler. B seçeneği, riskleri genel olarak hatırlatmakla sınırlıdır. Bu yaklaşım karar sürecini yapılandırmaz ve danışanın sorumluluğunu netleştirmez. D seçeneği, danışanın karar veremeyeceğini varsayarak danışman merkezli bir yönlendirme yapmaktadır. Bu açık biçimde **özerklik ihlalidir.** E seçeneği ise telkin içerir ve belirli bir tercihe yönlendirir; bu da değer dayatma ve yönlendirme riskini barındırır. Bu nedenle etik olarak en uygun yaklaşım, kararın danışana ait olduğunu vurgulayan C seçeneğidir.

Cevap: C

12. **Çoklu ilişki,** danışman ile danışan arasında terapötik ilişkinin dışında ek bir sosyal, ekonomik ya da kişisel ilişkinin bulunmasıdır. Danışmanın hem aileyle yakın sosyal ilişki sürdürmesi hem de çocuğa danışmanlık yapması rol karmaşasına yol açmıştır. **Gizlilik,** danışanın paylaştığı bilgilerin onun rızası olmaksızın üçüncü kişilerle paylaşılmamasını ifade eder. Annenin talebi üzerine danışanın bilgilerini onun haberi olmadan paylaşmak açık bir gizlilik ihlalidir. A seçeneğindeki yetkinlik ve toplumsal sorumluluk burada doğrudan ihlal edilen ilkeler değildir.

C seçeneğinde yer alan yetkinlik sorunu yoktur; sorun sınırdır. D seçeneğindeki bilimsel sorumluluk bağlamla ilgili değildir. E seçeneğindeki gönüllülük ihlali söz konusu değildir. **Dolayısıyla ihlal edilen ilkeler çoklu ilişki ve gizliliktir.**

Cevap: B

13. Sorunun odağında **hediye kabulünde sınır, niyet ve çıkar analizi** bulunmaktadır. Hediye kabulü mutlak biçimde yasak değildir; ancak hediyenin **niyeti, maddi değeri ve terapötik sürece etkisi** belirleyicidir. Hediye sürece zarar vermiyorsa ve iyileşmeyi destekliyorsa etik açıdan sorun doğurmayabilir. Hediyenin danışmanın objektifliğini etkilememesi etik değerlendirmede önemli bir ölçüttür. Sembolik memnuniyet ifadesi olan küçük hediyeler kültürel bağlamda kabul edilebilir olabilir. Kültürel normlarla uyumlu ve düşük maddi değerli hediyeler bağlamsal olarak değerlendirilebilir. Ancak danışanın, daha iyi hizmet almayı umarak hediye getirmesi açık biçimde **çıkar beklentisi** içerir ve terapötik eşitliği bozar. Böyle bir hediyenin kabulü, mesleki tarafsızlığı zedeleyebilir. Dolayısıyla uygun olmayan bir durumdur.

Cevap: C

14. Verilen durumda danışan, psikolojik danışmana karşı duygular geliştirmiştir. Terapötik süreçte danışana ait bu tür duygular ortaya çıkabilir. Ancak bu durum, henüz karşılıklı bir ilişki kurulmadığı için doğrudan bir ilişki ihlali değildir. Aysun Hanım'ın durumuyla ilgili en uygun kavram **çoklu ilişkidir;** çünkü bu durum, uygun yönetilmezse terapötik ilişkinin romantik ya da kişisel bir ilişkiye dönüşme riskini taşır. Etik açıdan sınırların korunması gerekmektedir. Bireysel farklılıklar kavramı burada tanımlayıcı değildir. Kültüre duyarlılık bağlamı yoktur.

Mesleki yeterlik sorunu bulunmamaktadır. Mali istismar söz konusu değildir. **Bu nedenle durum, çoklu ilişki riski bağlamında değerlendirilir.**

Cevap: D

15. Verilen durumda psikolojik danışmanın öncelikli sorumluluğu, **mesleki sınırları korumak** ve sürecin zarar görmesini engellemektir. Aynı zamanda kendi duygusal ve etik değerlendirmesini sağlıklı biçimde yapması gerekir. Süpervizyon almak, etik karar verme sürecinin önemli bir parçasıdır. Danışana, bu tür bir ilişkinin etik olarak mümkün olmadığını açıkça ifade etmek ve terapötik çerçevenin korunacağını belirtmek gerekir. Seans sonrası ilişki ihtimali ima etmek açık bir etik ihlal oluşturur. Ani sonlandırma danışanı zarara uğratabilir. Değerlendirme yapmadan hemen sevk etmek erken bir tepkidir. Duyguların ifade edilmesini teşvik etmek terapötik olabilir; ancak sınır koyma boyutunu içermediği için eksiktir. **En uygun yaklaşım, süpervizyon almak ve etik sınırları net biçimde koymaktır.**

Cevap: E

1. **Yetkinlik,** psikolojik danışmanın yalnızca **eğitimini aldığı ve yeterli bilgi-beceriye sahip olduğu alanlarda hizmet sunması,** sınırlarını aşan durumlarda **sevk etmesi ya da mesleki destek alması** ve mesleki gelişimini sürdürmesi anlamına gelir. Bu ilke, danışanın zarar görmesini önlemeye yöneliktir. Dolayısıyla doğru tanım D seçeneğindedir. A seçeneği, **saygı ve yansızlık** ilkesini tanımlar. Bu ilke; danışanın hak ve özgürlüklerine duyarlı olmayı ve değer dayatmamayı içerir. Yetkinlikten farklı olarak burada mesleki sınır değil, etik tutum vurgulanmaktadır. B seçeneği, **bireysel ve kültürel farklılıklara duyarlılık** ilkesidir. Bu ilke; danışmanın yöntemlerini danışanın kültürel ve bireysel özelliklerine göre uyarlamasını gerektirir. Uzmanlık sınırı değil, kültürel hassasiyet ön plandadır. C seçeneği, **toplumsal sorumluluk** ilkesini ifade eder. Bu ilke; hizmet sunarken toplum yararını da gözetmeyi kapsar. Bireysel yeterlilik değil, toplumsal boyut söz konusudur. E seçeneği ise **dürüstlük** ilkesini tanımlar. Dürüstlük; mesleki nitelikler hakkında doğru beyanda bulunmayı ve yanıltıcı bilgi vermemeyi içerir. Bu, yetkinlikten ayrı bir ilkedir.

Cevap: D

2. Bu soruda Ayten Hanım'ın farklı toplumsal kesimlerin gereksinimlerini dikkate alarak yöntemlerini uyarlaması vurgulanmaktadır. Bu yaklaşım doğrudan **bireysel ve kültürel farklılıklara duyarlılık** ilkesini yansıtır. Bu ilke; danışanın kültürel, sosyal ve bireysel özelliklerini göz önünde bulundurmayı gerektirir. Dolayısıyla doğru seçenek B'dir.

   A seçeneğinde yer alan **yetkinlik,** bilgi ve beceri sınırlarını bilme ile ilgilidir. C seçeneğindeki **mesleki ve bilimsel sorumluluk,** bilimsel standartlara uygun çalışmayı ve mesleki gelişimi sürdürmeyi kapsar. D seçeneği olan **dürüstlük,** doğru temsil ve gerçeğe uygun davranma ile ilgilidir. E seçeneğindeki **toplumsal sorumluluk,** hizmet verirken toplum yararını gözetmeyi ifade eder.

Cevap: B

3. Öncüldeki sorunun merkezinde **gönüllülük ve özerklik** bulunmaktadır. Grupla danışmada da katılım gönüllülüğe dayanır; hiçbir üye zorla tutulamaz. C seçeneğinde yer alan yaklaşım, gönüllülüğü vurgulamakta ve kararı Eda'ya bırakmaktadır. Bu tutum **özerklik ilkesini** korur ve etik açıdan uygundur. A seçeneği, söz verme üzerinden zorunluluk dayatır; bu özerkliğe aykırıdır. B seçeneği, diğer üyelerin zarar göreceğini söyleyerek **duygusal baskı** oluşturur; gönüllülük ilkesini zedeler. D seçeneği, aileyi devreye sokarak danışanın karar hakkını sınırlar; bu da özerkliğe aykırıdır. E seçeneği, grup baskısını teşvik eder; bu hem saygı hem gönüllülük ilkesine aykırıdır.

Cevap: C

4. Taylan Bey'in öğrencilerin hak ve özgürlüklerine duyarlı davranması ve kendi görüşlerini empoze etmemesi anlatılmaktadır. Bu durum **duyarlı ve saygılı olma** ilkesini yansıtır. Bu ilke, danışanın özerkliğine ve bireysel haklarına saygıyı içerir. B seçeneğindeki **yetkinlik,** uzmanlık sınırlarıyla ilgilidir; bağlamın odağı bu değildir. C seçeneğindeki **bireysel ve kültürel duyarlılık,** kültürel farklılıkları gözetmeyi ifade eder; burada genel hak ve özgürlük vurgusu vardır. D seçeneğindeki **toplumsal sorumluluk,** toplum yararını gözetmeyi kapsar. E seçeneğindeki **mesleki ve bilimsel sorumluluk,** bilimsel standartlara bağlılıkla ilgilidir. Dolayısıyla doğru ilke saygı ve duyarlılıktır.

Cevap: A

5. Bu sorunun odağında **dürüstlük ilkesi** bulunmaktadır. Dürüstlük; mesleki nitelikler, eğitim ve deneyim hakkında doğru beyanda bulunmayı ve yanıltıcı bilgi vermemeyi gerektirir. Sahip olunmayan nitelikleri varmış gibi sunmak, mesleki kimliğin yanlış temsilidir. A seçeneğindeki **mesleki ve bilimsel sorumluluk,** daha geniş çerçevede topluma ve mesleğe karşı yükümlülükleri kapsar. B seçeneğindeki **bireysel ve kültürel duyarlılık,** farklılıklara hassasiyetle ilgilidir; bağlamla ilişkili değildir. C seçeneğindeki **toplumsal sorumluluk,** toplum yararını gözetmeyi içerir. D seçeneğindeki **mesleki yetkinlik,** bilgi ve beceri sınırlarıyla ilgilidir; burada sorun yeterlilik değil, gerçeğe aykırı beyandır. Dolayısıyla ihlal edilen ilke dürüstlüktür.

Cevap: E

6. **Toplumsal sorumluluk,** psikolojik danışmanın yalnızca bireysel danışma sürecinde değil, aynı zamanda toplum yararına olacak biçimde bilgi paylaşması, ruh sağlığı farkındalığını artırması ve toplumsal bilinç oluşturması anlamına gelir. Serdar Bey'in çeşitli sivil toplum kuruluşlarında ve veli toplantılarında çocuk gelişimi ve ruh sağlığı konularında konferans vermesi, bireysel hizmet sınırını aşarak **topluma yönelik katkı sunma** niteliği taşımaktadır. A seçeneğindeki **yetkinlik,** danışmanın uzmanlık sınırlarını bilmesini ifade eder.

   C seçeneğindeki **dürüstlük,** doğru temsil ve gerçeğe uygun davranmayı içerir. D seçeneğindeki **mesleki ve bilimsel sorumluluk,** bilimsel standartlara bağlılık ve mesleki gelişimi sürdürmeyi ifade eder. E seçeneğindeki **duyarlı ve saygılı olmak,** bireyin haklarına ve özerkliğine saygıyı kapsar. Dolayısıyla Serdar Bey'in çabaları toplumsal sorumluluk ilkesiyle örtüşmektedir.

Cevap: B

7. **Gizlilik,** danışanın paylaştığı bilgilerin onun açık rızası olmadan üçüncü kişilerle paylaşılmamasını ifade eder. Okul müdürü idari pozisyonda olsa bile, danışma sürecinin içeriğine doğrudan erişim hakkına sahip değildir. Türkan Hanım'ın görüşme içeriklerini paylaşması açık bir gizlilik ihlalidir. B seçeneğindeki **gönüllülük,** danışanın sürece kendi isteğiyle katılmasını ifade eder; bağlamla ilişkili değildir. C seçeneğindeki **çoklu ilişki,** terapötik ilişkiye ek bir sosyal ya da ekonomik bağın oluşmasını ifade eder; burada böyle bir durum yoktur. D seçeneğindeki **profesyonel kimlik,** mesleki rol ve sınırların korunmasını kapsar; ancak burada spesifik ihlal gizliliktir. E seçeneğindeki **yetkinlik,** mesleki yeterlilikle ilgilidir; sorun yeterlilik değil, mahremiyet ihlalidir.

Cevap: A

8. Verilen maddeler doğrudan **mesleği kötüye kullanmama** ilkesiyle ilişkilidir. Bu ilke, danışanın güvenini, ekonomik durumunu veya geliştirdiği duyguları danışmanın kendi çıkarı için kullanmamasını ifade eder. Güvenin suistimal edilmemesi, maddi sömürüden kaçınılması ve danışanın duygusal bağlarının çıkar amacıyla kullanılmaması bu kapsamda değerlendirilir. A seçeneğindeki **mesleki yetkinlik,** bilgi ve beceri sınırlarıyla ilgilidir. B seçeneğindeki **saydam ve dürüst olma,** doğru beyanda bulunmayı ifade eder. C seçeneğindeki **gönüllü olma,** danışanın sürece isteyerek katılmasını kapsar. E seçeneğindeki **toplumsal sorumluluk,** toplum yararını gözetmeyi ifade eder. Dolayısıyla verilen ifadeler mesleği kötüye kullanmama ilkesine karşılık gelir.

Cevap: D

9. Bu olayda temel etik sorun **çoklu ilişki ve rol çatışmasıdır.** Danışmanın danışanını ev işlerinde çalıştırması, terapötik ilişkinin dışında ekonomik bir ilişki kurması anlamına gelir. Bu durum, rollerin çakışmasına ve güç dengesinin bozulmasına yol açabilir. Danışman iyi niyetli olduğunu düşünse bile, terapötik ve işveren rolünün bir arada yürütülmesi etik açıdan sakıncalıdır. A seçeneği iyi niyet gerekçesiyle ihlali görmezden gelmektedir; etik değerlendirme niyet değil, **rol yapısı ve güç dengesi** üzerinden yapılır. C seçeneği gönüllülük ilkesine dayandırılmıştır; burada sorun otonomi değil rol çatışmasıdır. D seçeneği, mali çıkar sağlama iddiası taşımaktadır; olayda doğrudan sömürü amacı belirtilmemiştir. E seçeneği, ideolojik ya da duygusal istismar bağlamına dayandırılmıştır; temel mesele rol çakışmasıdır. **Dolayısıyla en uygun yorum, çakışan roller nedeniyle etik sorundur.**

Cevap: B

10. Bu sorunun merkezinde **bireysel ve kültürel farklılıklara duyarlılık** ilkesi bulunmaktadır. Farklı kültürel ve travmatik yaşam deneyimlerine sahip bireylerle çalışırken, danışmanın kendi kültürel referans çerçevesini merkeze almadan, danışanın yaşantılarını kendi bağlamı içinde anlamaya çalışması gerekir. Sibel Hanım'ın şaşkınlık yaşaması, kültürel farklılıkların yeterince içselleştirilemediğini göstermektedir. A seçeneğindeki **mesleki yetkinlik,** uzmanlık sınırlarını ifade eder. B seçeneğindeki **gönüllülük,** danışanın isteğiyle sürece katılımını kapsar. D seçeneğindeki **dürüstlük ve saydamlık,** doğru beyanla ilgilidir. E seçeneğindeki **toplumsal sorumluluk,** toplum yararını gözetmeyi ifade eder. **Bu bağlamda öne çıkan etik standart kültürel duyarlılıktır.**

Cevap: C

11. **Toplumsal sorumluluk,** psikolojik danışmanın kamusal alanda yaptığı açıklamaların toplum üzerindeki olası etkilerini gözetmesini, bilimsel temeli zayıf ya da genelleyici ifadelerle bireyleri **damgalayıcı ve zarar verici** söylemlerden kaçınmasını gerektirir. Tecavüz mağdurlarına yönelik "bilinçaltında isteme" gibi ifadeler, hem travma yaşayan bireylerde **suçluluk ve ikincil travma** yaratabilir hem de toplumda yanlış ve zararlı bir algı oluşturabilir. Bu nedenle söz konusu tutum, toplumsal sorumluluk anlayışıyla bağdaşmaz. A seçeneğinde psikanalitik yaklaşımın kullanılması etik ihlali ortadan kaldırmaz. Bir kuramsal yaklaşımı savunmak mümkündür; ancak bu, **bilimsel kesinlik iddiasıyla mağdur suçlayıcı genelleme yapmayı** meşrulaştırmaz. B seçeneği gizlilik ilkesine dayanır. **Gizlilik,** danışana ait bilgilerin rızasız paylaşılmamasıdır. Burada spesifik danışan bilgisi paylaşılmamıştır; sorun mahremiyet değil, kamusal söylemin etkisidir. D seçeneği, **çıkar sağlama ve danışan çekmeye yönelik etik dışı tanıtım** ihtimaline dayanır. Böyle bir niyet açıkça belirtilmemiştir; temel sorun kamuya zarar verebilecek söylemdir. E seçeneğindeki yetkinlik, danışmanın uzmanlık alanı dışına çıkmamasını ifade eder. Burada konu psikoloji alanıyla ilgilidir; sorun yetkinlik değil, toplumsal etkidir. **Sonuçta en doğru değerlendirme toplumsal sorumluluk ihlalidir.**

Cevap: C

12. **Çoklu ilişki,** danışman ile danışan arasında terapötik ilişkinin dışında ekonomik ya da kişisel bir ilişkinin kurulmasıdır. Ev dekorasyonu karşılığında ücret indirimi yapılması, açık bir **hizmet karşılığı hizmet** ilişkisidir ve güç dengesini bozar. Nitekim danışan, terapötik müdahaleleri ekonomik ilişki üzerinden yorumlamaya başlamıştır; bu da terapötik çerçevenin zarar gördüğünü gösterir. A seçeneğindeki **mesleki yetkinlik,** bilgi ve beceri sınırlarıyla ilgilidir; burada yeterlilik sorunu yoktur. C seçeneğindeki **gönüllülük,** danışanın sürece kendi isteğiyle katılımını ifade eder; olayın odağı bu değildir. D seçeneğindeki **gizlilik,** bilgi paylaşımıyla ilgilidir; burada mahremiyet ihlali yoktur. E seçeneğindeki **profesyonel kimlik,** mesleki rolün genel çerçevesini ifade eder; ancak somut ihlal çoklu ilişkidir. **Burada etik sorun çoklu ilişkidir.**

Cevap: B

13. Bu sorunun odağında **özerklik ve gizlilik** ilkelerinin birlikte korunması vardır. Üniversite öğrencisi reşittir ve kendi eğitim kararları üzerinde söz sahibidir. **Özerklik,** bireyin kendi yaşamına ilişkin kararları dış baskı olmadan alabilmesini ifade eder. Ayrıca görüşme içerikleri **gizlilik** kapsamındadır ve danışanın izni olmadan paylaşılmaz. E seçeneği, hem danışan özerkliğini hem de gizliliği koruyarak, yalnızca genel süreç hakkında sınırlar dahilinde bilgi paylaşmayı önermektedir; bu dengeli ve etik bir yaklaşımdır. A seçeneği gizlilik ihlalidir.

B seçeneği özerkliğe müdahaledir. C seçeneği aşırı ve ilişkiyi koparıcıdır; etik bir zorunluluk değildir. D seçeneği iletişimi tamamen keserek yapıcı bir sınır koyma yerine kaçınma davranışı sergiler. **Dolayısıyla en uygun yaklaşım, sınırları koruyarak genel bilgilendirme yapmaktır.**

Cevap: E

14. Bu sorunun merkezinde **gizliliğin sınırları** yer almaktadır. Gizlilik, danışma ilişkisinin temelidir; ancak bazı durumlarda **yasal ve etik yükümlülükler** nedeniyle sınırlandırılabilir. Ciddi suçun önlenmesi, mahkeme kararı, cinsel istismar beyanı ve intihar planı gibi durumlar gizliliğin sınırlandırılabileceği klasik istisnalardır. Bu durumlarda danışmanın koruyucu yükümlülüğü devreye girer. B seçeneğinde ise öğrencinin akademik notlarının velisi tarafından öğrenilmek istenmesi söz konusudur. Bu, **hayati risk ya da yasal zorunluluk** içermemektedir. Dolayısıyla gizliliği sınırlandırmak için yeterli bir gerekçe değildir. A, C, D ve E seçenekleri gizliliğin sınırlandırılabileceği durumlardır. **B seçeneği ise etik açıdan uygun bir gerekçe değildir.**

Cevap: B

15. Bu sorunun merkezinde bir **etik ikilem** bulunmaktadır: gizlilik ile danışanın sağlığını koruma sorumluluğu arasında denge kurma gereği. Bu tür durumlarda danışmanın öncelikle yapması gereken, ani bir karar vermek değil; **etik ilkeler ve yasal düzenlemeler çerçevesinde sistematik etik karar verme sürecini başlatmaktır.** Bu süreç; risk değerlendirmesi yapmayı, yasal yükümlülükleri incelemeyi ve mümkünse süpervizyon almayı içerir. A seçeneği, risk değerlendirmesi yapılmadan aileye bildirimdir; aceleci olabilir. B seçeneği, hiçbir değerlendirme yapmadan gizliliği sürdürmeyi önerir; bu da riskli olabilir. C seçeneği disiplin odaklıdır; terapötik yaklaşım değildir. E seçeneği, durumu değerlendirmeden sevk etmektir; erken bir adımdır. **Dolayısıyla öncelikli adım etik karar verme sürecini başlatmaktır.**

Cevap: D

1. Bu soruda odak nokta psikolojik test sonuçlarının **bilimsel temelde ve ölçme ilkelerine uygun biçimde yorumlanmasıdır.** Zekâ testleri gibi standartlaştırılmış ölçme araçlarında elde edilen puanlar mutlak gerçeklik değildir; belirli bir **standart ölçme hatası** içerir. 3-5 puanlık bir fark, çoğu zekâ testinde ölçme hatası sınırları içinde kalabilir ve gerçek bir bilişsel ilerlemeyi göstermeyebilir. Psikolojik danışmanın bu küçük farkı "gerçek zihinsel ilerleme olabilir" şeklinde yorumlaması, ölçme kuramının temel ilkelerini yeterince dikkate almadan yapılan bir çıkarımdır. Bu durum ailede **gerçekçi olmayan umut** oluşturabilir. Dolayısıyla puanlardaki değişimin şansa ya da ölçme hatasına bağlı olabileceğini göz ardı etmesi etik açıdan problemli bir tutumdur. A seçeneğinde yer alan durum, psikolojik danışmanın uzmanı olmadığı bir ölçeği uygulamasını ifade eder. Bu durum **yetkinlik ilkesinin** ihlalidir. Yetkinlik ilkesi, danışmanın yalnızca eğitimini aldığı ve uygulama hakkına sahip olduğu testleri kullanmasını gerektirir. Ancak soruda Mert Bey'in uzman olmadığı bir testi uyguladığına dair bilgi bulunmamaktadır. B seçeneği, tek bir test sonucuna dayanarak yanlış değerlendirme yapıldığını ileri sürmektedir. Elbette psikolojik değerlendirmede çoklu veri kaynağı kullanmak esastır; ancak burada asıl sorun tek test kullanımı değil, küçük puan farkının ölçme hatası çerçevesinde değerlendirilmemesidir. D seçeneğinde testin geçerlik ve güvenirlik düzeyine dikkat edilmediği belirtilmektedir. Geçerlik, testin ölçmek istediği özelliği ölçme derecesini; güvenirlik ise ölçümlerin tutarlılığını ifade eder. Senaryoda testin psikometrik özellikleriyle ilgili bir eksiklikten söz edilmemiştir. E seçeneğinde standardizasyon koşullarına uyulmaması vurgulanmaktadır. Testlerin aynı koşullarda uygulanması önemlidir; aksi takdirde sonuçlar karşılaştırılabilir olmaz. Ancak soruda uygulama koşullarının farklı olduğuna dair bir bilgi yer almamaktadır. **Bu nedenle en doğru değerlendirme, küçük puan artışının ölçme hatası kapsamında olabileceğini göz ardı etmesidir.**

Cevap: C

2. Bu soruda **gizliliğin sınırları ve çocuk istismarında bildirim yükümlülüğü anlatılmaktadır.** Psikolojik danışma sürecinde gizlilik temel bir etik ilkedir; ancak mutlak değildir. Özellikle çocuk istismarı söz konusu olduğunda danışmanın hem etik hem de yasal olarak **bildirim yükümlülüğü** vardır. Bu tür durumlarda danışman, danışana gizliliğin sınırlarını açıkça anlatmalı ve ilgili yasal mercilere bildirim yapmalıdır. Burada öncelik, çocuğun **üstün yararını ve güvenliğini korumaktır**. Dolayısıyla Mustafa Bey'in, hem velayet ve müdahale sınırlarını açıklaması hem de istismar şüphesini yasal zorunluluk gereği bildireceğini belirtmesi etik açıdan en doğru yaklaşımdır. B seçeneğinde yer alan yaklaşımda psikolojik danışmanın durumu doğrudan okul müdürüne bildirmesi önerilmektedir. Okul müdürü idari bir otoritedir; ancak çocuk istismarı durumlarında esas yükümlülük ilgili adli ve sosyal hizmet birimlerine bildirimdir. Ayrıca yalnızca sevk etmek, danışmanın bildirim sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. C seçeneği, gizlilik hakkını mutlak kabul etmektedir. Oysa gizlilik ilkesi, danışanın kendisine yönelik istismar riski söz konusu olduğunda sınırlandırılabilir. Bu durumda gizliliği koruma adına susmak, çocuğun güvenliğini tehlikeye atar. D seçeneğinde aileden onay alma yaklaşımı önerilmektedir. Ancak fiziksel istismar şüphesi bulunan bir aileyi öncelikli muhatap almak, çocuğun riskini artırabilir. Etik karar verme sürecinde çocuğun güvenliği ebeveyn onayından önce gelir. E seçeneğinde destek grubu oluşturma önerilmektedir. Destekleyici müdahaleler elbette önemlidir; ancak öncelikle istismarın güvenlik ve yasal boyutu ele alınmalıdır. Bildirim yapılmadan grup çalışmasına geçmek etik açıdan yeterli değildir. **Bu nedenle en doğru yaklaşım, gizliliğin sınırlarını açıklayarak yasal bildirim yükümlülüğünü yerine getirmektir.**

Cevap: A

3. Bu soruda odak nokta **gizlilik ve kişisel verilerin korunmasıdır.** Psikolojik danışma sürecinde elde edilen test materyalleri ve danışana ait bilgiler, mesleki gizlilik kapsamındadır. Eğitim amacıyla vaka örnekleri kullanılabilir; ancak bu kullanımda kimlik bilgileri mutlaka **anonimleştirilmelidir.** Öğrencinin açık isim ve adres bilgileriyle materyalin sınıf ortamında dağıtılması, danışanın mahremiyetinin korunmaması anlamına gelir ve açık bir **gizlilik ihlalidir.** Gizlilik ilkesi, yalnızca seans

içeriğini değil, test kayıtlarını ve kimlik bilgilerini de kapsar. A seçeneğinde yer alan **toplumsal sorumluluk,** danışmanın topluma karşı bilimsel ve mesleki yükümlülüklerini ifade eder. Burada toplum yararına aykırılık değil, bireysel mahremiyet ihlali söz konusudur. B seçeneğinde geçen **gönüllülük ilkesi,** danışanın sürece kendi isteğiyle katılmasını ifade eder. Bu olayda danışanın katılım iradesi değil, bilgilerinin korunmaması söz konusudur. C seçeneğinde yer alan **çoklu ilişki,** terapötik ilişkinin dışında sosyal ya da ekonomik bir ilişki kurulmasını ifade eder. Bu olayda rol çatışması değil, mahremiyet sorunu vardır. E seçeneğinde geçen **yeterlilik (yetkinlik),** danışmanın bilgi ve beceri sınırlarını bilmesiyle ilgilidir. **Bu nedenle Perihan Hanım gizlilik ilkesine aykırı davranmıştır.**

Cevap: D

4. Bu soruda odak nokta **mesleki yetkinlik ve uygun sevk sorumluluğudur.** Psikolojik danışman, danışanın madde bağımlılığı gibi ciddi bir risk faktörünü yeterince önemsememiş ve müdahaleyi ertelemiştir. Madde bağımlılığı, aile içi şiddet riskini artırabilecek ve çoğu zaman özel uzmanlık gerektiren bir durumdur. **Yetkinlik ilkesi,** danışmanın uzmanlık sınırlarını bilmesini ve gerektiğinde uygun sağlık kuruluşuna sevk yapmasını zorunlu kılar. Bu nedenle danışmanın madde bağımlılığı konusunda uygun kuruma yönlendirme yapması ve süreci izleme sorumluluğunu üstlenmesi gerekirdi. B seçeneğinde olayın öngörülemez olduğu ileri sürülmektedir. Ancak madde bağımlılığı bilinen bir risk faktörüdür; tamamen öngörülemez olarak değerlendirilemez. C seçeneğinde öncelikle bağımlılık üzerinde çalışılması gerektiği söylenmektedir. Bu yaklaşım ancak danışman bu alanda yetkinse mümkündür. Yetkinlik sınırı dikkate alınmadan müdahale edilmesi etik olmayabilir. D seçeneğinde çift terapisi vurgulanmaktadır. Eşle birlikte çalışmak faydalı olabilir; ancak bağımlılık gibi klinik bir sorun göz ardı edilemez. E seçeneğinde danışmayı ahlaki gerekçeyle kesmek önerilmektedir. Psikolojik danışman, danışanı yaşam tarzı nedeniyle yargılayarak süreci sonlandıramaz; bu **mesleki etik ve tarafsızlık ilkesine** aykırıdır. Dolayısıyla en doğru yaklaşım uygun kuruma sevk etmek olur.

Cevap: A

5. Bu soruda odak nokta **gizliliğin hangi durumlarda etik ve yasal olarak sınırlandırılabileceğidir.** Gizlilik ilkesi temel bir etik ilkedir; ancak danışanın kendisine ya da başkasına yönelik **somut ve ciddi fiziksel zarar riski** ortaya çıktığında sınırlandırılabilir. Bu durumda danışmanın koruyucu yükümlülüğü devreye girer ve gerekli mercilere bilgi verilmesi etik açıdan uygundur. A seçeneğinde okul idaresinin disiplin raporu amacıyla danışma notlarını istemesi söz konusudur. İdari gerekçeler gizliliği kaldırmaz; danışanın rızası olmadan paylaşım yapılamaz. B seçeneğinde sınıf rehber öğretmeni bilgi istemektedir. Eğitsel gerekçe, danışma içeriğini paylaşmak için yeterli değildir; mahremiyet korunmalıdır. D seçeneğinde araştırma ekibinin dosya talebi vardır. Araştırma amacıyla veri paylaşımı ancak açık rıza ve anonimleştirme ile mümkündür; aksi halde gizlilik ihlalidir. E seçeneğinde velinin kontrol amacıyla kayıt istemesi söz konusudur. Ebeveyn olmak mutlak erişim hakkı vermez; özellikle ergen danışanlarda belirli ölçüde gizlilik korunur. Somut zarar riski ise gizliliğin sınırlandırılabileceği klasik ve kabul edilmiş bir istisnadır.

Cevap: C

6. Bu soruda odak nokta **araştırma ve yayın etiğinde yazarlık hakkının adil biçimde belirlenmesidir.** Bilimsel yayınlarda yazarlık sırası, akademik unvana ya da kıdeme göre değil, araştırmaya yapılan **fiilî ve nitelikli katkıya** göre belirlenir. Lisansüstü tezlerden üretilen yayınlarda temel veri toplama, analiz ve raporlama sürecini yürüten kişi öğrencidir. Danışman katkı sunabilir; ancak öğrencinin emeği esastır. Bu nedenle çalışmayı esasen yürüten öğrencinin başyazar olması etik bir zorunluluktur. Danışmanın yalnızca teorik katkı eklemiş olması, araştırmanın asli sahibi konumunu değiştirmez. Aksi durum, akademik emek sömürüsü ve yazarlık hakkının ihlali anlamına gelir. A seçeneğinde akademik unvana dayalı yazarlık üstünlüğü savunulmaktadır. Oysa yazarlık sırası hiyerarşik pozisyona göre değil, katkı düzeyine göre belirlenir. B seçeneğinde teorik katkı eklemenin araştırmanın "asıl sahibi" konumunu değiştirdiği ileri sürülmektedir. Bilimsel etik, katkının niteliğine bakar; veri toplama ve analiz sürecini yürüten kişinin hakkı korunur. C seçeneği teamül gerekçesiyle danışmanı başyazar yapmaktadır. Ancak etik ilkeler teamülden değil, katkıdan hareket eder.

E seçeneğinde danışmanın mutlak yetkisi olduğu ileri sürülmektedir. Yazar sıralaması tek taraflı belirlenemez; etik sorumluluk ortak ve şeffaftır. **Doğru değerlendirme, tezden üretilen yayında öğrencinin başyazar olması gerektiğidir.**

Cevap: D

7. Bu soruda odak nokta **nesnellik, dürüstlük ve mesleki bağımsızlıktır.** Psikolojik danışman, rapor yazarken idari baskıya göre değil, yalnızca **mesleki veri ve gözleme dayalı nesnel değerlendirme** yapmalıdır. Müdürün talebi doğrultusunda ağır ve genelleyici ifadeler kullanmak, gerçeği çarpıtmak anlamına gelir ve etik ihlaldir. Danışmanın görevi kurumsal beklentiye değil, bilimsel ve mesleki ölçütlere bağlı kalmaktır. A seçeneği amir talimatına koşulsuz uyumu savunur; ancak mesleki etik, idari baskının üzerinde yer alır. B seçeneği çatışmadan kaçınma amacıyla gerçeğe aykırı rapor yazmayı önermektedir; bu **dürüstlük ilkesine** aykırıdır. D seçeneği sorumluluğu devretmeyi önerir; etik sorun çözülmez, yalnızca ertelenir. E seçeneği öğrenci lehine gerçeğe aykırı rapor yazmayı önermektedir; bu da nesnellik ilkesinin ihlalidir. **Bu nedenle danışman yalnızca mesleki veriye dayalı, tarafsız bir rapor hazırlamalıdır.**

Cevap: C

8. Bu soruda etik ihlalin bulunduğu durum sorulmaktadır. Odak nokta **çoklu ilişki ve profesyonel sınırların korunmasıdır.** Grup terapisi sonrası öğrencilerle pastanede buluşup onlara bir şeyler ısmarlamak, terapötik ilişkinin dışına taşan bir sosyal ilişki oluşturur. Bu durum rol sınırlarını bulanıklaştırır ve güç dengesini etkileyebilir. Özellikle okul ortamında danışman-öğrenci ilişkisinde profesyonel mesafe korunmalıdır. A seçeneğinde şiddet bildiriminde bulunmak söz konusudur; çocuk güvenliği söz konusuysa gizlilik sınırlandırılabilir.

B seçeneğinde ilerleme görülmeyen danışanı sevk etmek vardır; bu **yetkinlik ve yararlılık ilkesi** gereğidir. C seçeneğinde sembolik bir hediyeyi kabul etmek söz konusudur; hediyenin niteliğine ve amacına bağlı olarak kültürel duyarlılık çerçevesinde kabul edilebilir.

D seçeneğinde danışanın sorumluluklarını yerine getirmemesi nedeniyle süreci sonlandırma vardır; bu terapötik çerçeve içinde mümkündür. Profesyonel sınırların aşılması içeren durum E seçeneğidir.

Cevap: E

9. Bu soruda hangi davranışın etik açıdan uygun olmadığı sorulmaktadır. Odak nokta **gizliliğin sınırları ile zarar verme riskinin dengelenmesidir.** Danışanın kendisine zarar verme olasılığı söz konusu olduğunda gizlilik ilkesi mutlak değildir. Psikolojik danışmanın, yalnızca "gizlilik ve gönüllülük gereği danışanın kararına saygı göstermesi" yeterli değildir. Böyle bir durumda koruyucu müdahale yükümlülüğü devreye girer. Dolayısıyla danışanın zarar riskine rağmen hiçbir girişimde bulunmamak **etik değildir.** A seçeneğinde reşit olmayan kişiye yönelik taciz söz konusudur; bu yasal bildirim gerektirir. B seçeneğinde reşit danışanın mağdur olduğu suç paylaşılmaktadır; burada danışmanı bilgilendirmek ve yönlendirmek yeterlidir. D seçeneğinde mahkeme kararı vardır; bu durumda bilgi paylaşımı yasal yükümlülüktür. E seçeneğinde anonimleştirme ve rıza koşulu vardır; eğitim amacıyla paylaşım bu şartlarda mümkündür. Zarar riskine rağmen pasif kalmayı öneren seçenek uygun değildir.

Cevap: C

10. Bu soruda odak nokta **çoklu ilişki riskinin etik yönetimidir.** Çoklu ilişki, danışman ile danışan arasında terapötik ilişkinin dışında gelişen sosyal, ekonomik ya da duygusal bağdır. Böyle bir risk fark edildiğinde ilk adım süreci bilinçli biçimde değerlendirmek ve **süpervizyon desteği almaktır.** Süpervizyon, hem öz farkındalığı artırır hem de etik sınırların korunmasına yardımcı olur. Süreci hemen sonlandırmak her zaman ilk adım değildir; önce durumun etik değerlendirmesi yapılmalıdır. A seçeneğinde doğrudan sonlandırma vardır; ancak her çoklu ilişki düşüncesi otomatik sevk gerektirmez. C seçeneğinde görmezden gelme vardır; bu etik riskin büyümesine yol açar. D seçeneğinde duyguları danışana yüklemek söz konusudur; bu güç dengesini daha da karmaşık hale getirir. E seçeneğinde kuramsal yönelim değiştirmek önerilmektedir; sorun kuram değil, sınırdır. **Burada öncelikli adım süpervizyon desteği almaktır.**

Cevap: B

11. Bu vakada danışman, gizlilik yükümlülüğü ile öğrencilerin güvenliğini sağlama sorumluluğu arasında ciddi bir etik ikilemle karşı karşıyadır. Okan hem kendi deneme davranışını hem de arkadaşı Tekin'in madde kullanımını paylaşmış, ayrıca durumun ortaya çıkması hâlinde ciddi zarar görebileceğini belirtmiştir. Madde kullanımı, ergenlerde hem fiziksel hem psikososyal açıdan yüksek risk taşır. Üstelik tehdit unsuru söz konusudur. Böyle durumlarda gizlilik ilkesi mutlak değildir; danışmanın **zarar vermeme ve koruma yükümlülüğü** devreye girer. Danışmanın yapması gereken, öğrenciyi bilgilendirdikten sonra kurumsal mekanizmaları devreye sokmak, olası zarar riskine karşı koruyucu önlemler alınmasını sağlamak ve aile bilgilendirmesini güvenlik planı çerçevesinde yürütmektir. Aynı zamanda süreci izleme sorumluluğu vardır. Bu yaklaşım hem etik hem de kurumsal açıdan dengelidir. B seçeneğinde doğrudan aile çağrılmakta ve yasal süreç başlatılması önerilmektedir; ancak tehdit varken güvenlik planı oluşturulmadan aileye doğrudan bildirim yapmak öğrenciyi riske atabilir.

C seçeneğinde yalnızca müdürü bilgilendirmek vardır; koruyucu plan ve takip boyutu eksiktir.

D seçeneğinde yalnızca danışma ve destek grup önerilmektedir; risk ve tehdit boyutu göz ardı edilmektedir. E seçeneğinde doğrudan emniyete bildirim yer almaktadır; okul içi koruma ve aile planlaması yapılmadan cezai sürece yönelmek bütüncül değildir. **Bu çerçevede A seçeneğinde verilen yaklaşım etik açıdan daha uygundur.**

Cevap: A

12. Bu soruda önemli olan, **çoklu ilişki riskinin farkında olunup olunmadığı** ile doğrudan etik ihlal arasındaki ayrımı yapabilmektir. İlçede tek danışman olma durumu, bazı zorunlu temasları kaçınılmaz kılabilir. Ancak etik ihlal, riskin varlığı değil, riskin yönetilememesi ve mahremiyetin ihlal edilmesidir. A, B, C ve D seçeneklerinde danışman sınırları değerlendirmekte, yönlendirme olanaklarını araştırmakta ya da kriz durumunda geçici müdahale seçeneğini tartmaktadır. **Bu tutumlar etik farkındalık içerir; doğrudan ihlal değildir.** E seçeneğinde ise danışman, danışma sürecinde öğrendiği aile içi özel bilgileri sosyal ortamda paylaşmaktadır. Bu durum açık biçimde **gizlilik ilkesinin ihlalidir.** Akrabalık ilişkisi, mesleki mahremiyet yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz. Danışma sürecinde edinilen bilgiler her koşulda korunmalıdır. **Sonuçta E seçeneğinde etik ihlal bulunmaktadır.**

Cevap: E

13. Burada belirleyici husus, danışmanın kendi mesleki sınırlarını doğru değerlendirmesidir. Cinsel istismar öyküsü içeren travmatik vakalar, özel eğitim ve deneyim gerektirebilir. Danışman temel becerilere sahip olsa bile travma odaklı terapi konusunda özel eğitim almamışsa, süreci tek başına yürütmesi danışanın yararını tam olarak gözetmeyebilir. **Yetkinlik ilkesi,** danışmanın yalnızca eğitimini aldığı alanlarda hizmet vermesini, sınırlarını aşan durumlarda uygun uzmana yönlendirme yapmasını gerektirir. A seçeneğinde yalnızca öğrencinin talebi esas alınmaktadır; ancak danışanın isteği, danışmanın yetkinlik sınırını ortadan kaldırmaz. B seçeneğinde travmatik içeriğe girmemek önerilmektedir; bu yüzeysel ve yetersiz bir yaklaşım olur. C seçeneğinde gizlilik vurgusu yapılmaktadır; ancak burada temel mesele yetkinliktir. D seçeneğinde yönlendirmeme önerilmektedir; bu etik sorumluluğun yerine getirilmemesi anlamına gelir. Bu nedenle E seçeneğinde belirtilen yönlendirme yaklaşımı etik açıdan uygundur.

Cevap: E

14. **Sel felaketi sonrası gönüllü olarak çocuklarla çalışmaya katılmak,** psikolojik danışmanın mesleki rolünü t**oplum yararına genişletmesi** anlamına gelir. Bu tür afet durumlarında ruh sağlığı hizmetine erişim sınırlı olabilir. Danışmanın kendi inisiyatifiyle destek sunması, mesleğin **toplumsal sorumluluk** ilkesinin bir yansımasıdır. Toplumsal sorumluluk, bireysel danışma hizmetinin ötesinde, toplumun ihtiyaç duyduğu durumlarda katkı sunmayı kapsar. Mesleki yetkinlik, bilgi ve beceri sınırlarıyla ilgilidir; burada gönüllü toplumsal katkı ön plandadır. Saydam ve dürüst olma, doğru temsil ile ilişkilidir. Zarar vermeme ilkesi bireysel müdahalede riskten kaçınmayı ifade eder. Bireysel ve kültürel farklılıklara duyarlılık, farklı grupların özelliklerini gözetmeyi kapsar. **Bu bağlamda Serap Hanım'ın tutumu toplumsal sorumluluk ilkesine karşılık gelir.**

Cevap: A

15. **Bilimsel araştırmalarda temel ilkelerden biri şeffaflık ve denetlenebilirliktir.** Bir çalışmanın sonuçları sorgulandığında, araştırmacının verileri uygun koşullar altında incelemeye açması bilimin yeniden üretilebilirlik ilkesinin gereğidir. Elbette katılımcı gizliliği korunmalıdır; ancak anonimleştirme yapılarak veriler ehil araştırmacılarla paylaşılabilir. Orijinal verileri kategorik olarak reddetmek, bilimsel etikle bağdaşmaz. A seçeneğinde veri paylaşımı kişisel hak olarak görülmektedir; oysa bilimsel veri kamusal denetime açıktır. B seçeneğinde yalnızca sonuç raporlamanın yeterli olduğu belirtilmektedir; bilimsel süreç doğrulanabilir olmalıdır. C seçeneğinde gizlilik mutlak kabul edilmiştir; anonimleştirme ile paylaşım mümkündür. E seçeneğinde iş birliği sorumluluğu reddedilmektedir; araştırma etiği meslektaş denetimini teşvik eder. **Verilerin yeterli ve ehil kişilere sunulması gerektiğini ifade eden D seçeneği etik ilkelere uygundur.**

Cevap: D

1. **Gizlilik ilkesi,** psikolojik danışma ilişkisinin temel dayanaklarından biridir; ancak mutlak değildir. Danışanın üstün yararının korunması ya da yasal bir zorunluluğun bulunması hâlinde gizlilik sınırlandırılabilir. Burada önemli olan, sınırlandırmanın etik ya da yasal bir gerekçeye dayanmasıdır. Danışanın belirli bilgilerin belirli kişilerle paylaşılmasına açıkça izin vermesi, gizliliğin sınırlandırılması için geçerli bir gerekçedir; çünkü burada danışanın bilgilendirilmiş onamı söz konusudur. Mahkeme kararıyla bilgi talep edilmesi, açık bir yasal zorunluluktur ve danışman bu durumda bilgi paylaşmakla yükümlüdür. Danışanın fiziksel ya da ruhsal sağlığının ciddi risk altında olması, sevk gerektirir ve bu süreçte ilgili sağlık birimleriyle sınırlı bilgi paylaşımı yapılabilir. Danışanın kendisine ya da başkasına yönelik somut zarar verme ihtimalinin bulunması da gizliliğin sınırlandırılabileceği klasik istisnalardandır; burada zarar vermeme ve koruma yükümlülüğü devreye girer. Buna karşılık okul idaresinin akademik başarı takibi amacıyla özel danışma notlarını talep etmesi, gizliliğin sınırlandırılması için yeterli etik ya da yasal gerekçe oluşturmaz. İdari merak ya da akademik izleme ihtiyacı, danışma notlarının paylaşımını meşru kılmaz. **Bu nedenle E seçeneğinde yer alan okul idaresinin,** öğrencinin akademik başarısını takip etmek amacıyla dördüncü düzey gizlilikte saklanan özel danışma notlarını talep etmesi durum gizliliğin sınırlandırılması için **kabul edilebilir bir gerekçe değildir.**

Cevap: E

2. **Gönüllülük ilkesi,** psikolojik danışma sürecinin danışanın özgür iradesine dayanmasını ifade eder. Danışan sürece katılmayı ya da süreci sonlandırmayı kendi kararıyla belirleyebilir. Ancak bazı durumlarda gönüllülük sınırlanabilir; **özellikle yasal zorunluluklar ya da danışanın karar verme kapasitesinin bulunmaması gibi hâllerde istisnalar söz konusudur.** Mahkeme kararıyla danışma sürecine dâhil edilme, gönüllülük ilkesinin istisnasıdır. Danışanın kendi kararlarını verebilecek zihinsel yeterliliğe sahip olmaması da gönüllülüğün sınırlanabileceği bir durumdur. Reşit olmayan çocuklarda velinin onayı sürece dâhil olur; bu da gönüllülüğün istisnai yapısını gösterir. Yasal velinin çocuğun ihtiyaç duyduğu psikolojik yardımı reddetmesi hâlinde ise çocuğun üstün yararı gözetilerek farklı mekanizmalar devreye girebilir. Buna karşılık bir danışanın, grupta liderin sömürücü davranışlarına maruz kaldığını düşünerek grubu bırakmak istemesi, gönüllülük hakkının doğal bir kullanımını ifade eder. Bu durum gönüllülüğün istisnası değil, gönüllülük ilkesinin doğrudan uygulanmasıdır. **Bu nedenle D seçeneği gönüllülük ilkesinin istisnası değildir.**

Cevap: D

3. **Özerklik, bireyin kendi yaşamına ilişkin kararları başkalarının güdümü olmaksızın alabilmesi ve bu kararların sorumluluğunu üstlenebilmesidir.** Psikolojik danışma sürecinde danışanın kendi değerleri, tercihleri ve yaşam hedefleri doğrultusunda karar vermesi desteklenir. Danışanın yaşam sorumluluğunu üstlenmesi özerklikle uyumludur. Seçeneklerin ve olası sonuçların birlikte değerlendirilerek kararın danışan tarafından verilmesi de özerkliği güçlendirir. Danışana güvenmek ve karar alabilme kapasitesine inanmak, özerklik ilkesinin temelidir. Danışanın kendi özellik ve değerlerine göre adım atma becerisi kazanması da özerkliğin gelişimine hizmet eder. **Buna karşılık danışmanların kendi kararlarını alabilme yetisine sahip olmayan danışanlar adına karar verme yetkisine sahip olması, genel bir ilke olarak özerklikle örtüşmez.** Karar verme kapasitesinin bulunmadığı özel durumlar ayrı değerlendirilir; ancak özerklik ilkesi, danışanın yerine karar vermeyi değil, danışanı karar verebilir hâle getirmeyi esas alır. Bu nedenle E seçeneği danışan özerkliğiyle örtüşmez.

Cevap: E

4. **Çoklu ilişki,** danışman ile danışan arasında terapötik ilişkinin dışında ek bir sosyal, duygusal ya da ekonomik bağın kurulması ya da önceden var olan bir ilişkinin danışma sürecine taşınmasıdır. Bu durum, güç dengesini bozabilir ve profesyonel sınırları bulanıklaştırabilir. Danışandan ticari yatırım için görüş almak ekonomik bir bağ oluşturur ve çoklu ilişki riskidir. Danışanla duygusal ya da cinsel ilişki kurmak ağır bir etik ihlaldir ve çoklu ilişkinin en ciddi biçimidir. Seans dışında arkadaşlık geliştirmek de rol sınırlarını ihlal eder. Borç alma-verme ya da mal-hizmet değişimi de ekonomik çoklu ilişki örneğidir. **Buna karşılık danışanın problemine uygun farklı kuramsal temellere**

sahip teknikler kullanmak, mesleki müdahale tercihiyle ilgilidir. Bu durum rol karışıklığı değil, müdahale esnekliğidir ve çoklu ilişki kapsamına girmez. **Bu nedenle D seçeneği çoklu ilişki kavramı kapsamında değildir.**

Cevap: D

5. **Danışan özerkliğine saygı ilkesi,** danışanın kendi yaşamına ilişkin kararları kendi değerleri, ilgi alanları ve hedefleri doğrultusunda almasını desteklemeyi gerektirir. Psikolojik danışmanın görevi, danışan adına karar vermek değil; karar verme sürecini bilinçli, bilgiye dayalı ve farkındalık içeren bir zeminde yürütmesini sağlamaktır. A seçeneğinde aile beklentisine göre yönlendirme yapılmaktadır; bu özerkliği zayıflatır. C ve D seçeneklerinde dışsal ölçütler (puan, iş bulma olasılığı) temel alınmaktadır; kararın öznesi danışan değildir. E seçeneğinde danışman karar verici konuma geçmektedir; bu özerklik ilkesine aykırıdır. B seçeneğinde ise danışanın ilgi, yetenek ve değerlerini dikkate alarak seçenekleri değerlendirmesi istenmektedir. **Bu yaklaşım, kararın danışan tarafından verilmesini ve sorumluluğun ona ait olmasını sağlar.** Bu nedenle özerklik ilkesine uygun yaklaşım B seçeneğinde yer almaktadır.

Cevap: B

6. Verilen durumda etik açıdan belirleyici olan husus, danışmanın aynı danışanla iki farklı bağlamda hizmet sunmasının doğurabileceği **çoklu ilişki ve çıkar çatışması riskidir.** Okul ortamında ücretsiz ve kamusal bir hizmet sunan danışmanın, aynı öğrenciye özel merkezde ücretli danışmanlık vermesi rol sınırlarını bulanıklaştırır. Bu durum hem güç dengesini etkileyebilir hem de "okuldaki hizmetin özel merkeze yönlendirme aracı olarak kullanıldığı" izlenimini doğurabilir. Ayrıca ekonomik ihtiyaç, etik değerlendirmeyi gölgelememelidir. Mesleki karar, kişisel çıkar üzerinden değil, profesyonel sınırların korunması üzerinden verilmelidir. B seçeneğinde ekonomik gerekçeyle teklifi kabul etmek, çıkar çatışmasını göz ardı etmektir.

C seçeneğinde okuldaki ilişkiyi sonlandırıp özel merkeze geçmek önerilmektedir; ancak bu da yönlendirme etiği açısından sorunlu olabilir ve kamusal rolün kötüye kullanımı algısını doğurabilir. D seçeneğinde yazılı onam alınması yeterli görülmektedir; oysa çoklu ilişki riski yalnızca onamla ortadan kalkmaz. E seçeneğinde kararı idareye bırakmak yer almaktadır; etik sorumluluk öncelikle danışmana aittir. Bu çerçevede A seçeneğinde belirtilen yönlendirme yaklaşımı etik açıdan daha uygundur.

Cevap: A

7. **Danışanları dil, din, ırk, cinsiyet ya da sosyoekonomik özelliklerine göre yargılamadan kabul etmek, psikolojik danışmanın bireyin kimliğine ve kültürel arka planına duyarlı davranmasını ifade eder.** Bu tutum, her danışana eşit özen göstermeyi ve farklılıkları bir değer olarak görmeyi içerir. Bu yaklaşım doğrudan **bireysel ve kültürel farklılıklara saygı** ilkesinin bir yansımasıdır. Dürüst ve saydam olma, doğru bilgi verme ve yanıltıcı davranmama ile ilgilidir; burada konu dürüstlük değil, ayrımcılıktan kaçınmadır. Yetkin olma, mesleki bilgi ve beceri sınırlarıyla ilgilidir. Özerkliğe saygı, danışanın kendi kararlarını almasını desteklemeyi ifade eder. Mesleki ve bilimsel sorumluluk ise mesleki standartlara bağlılığı kapsar. Dolayısıyla söz konusu davranış E seçeneğinde belirtilen ilkeye karşılık gelir.

Cevap: E

8. Bilimsel çalışmalarda başkalarının emeğine atıf yapmadan yararlanmak, **akademik dürüstlük** ilkesine aykırıdır. Daha önce yapılmış çalışmaları kaynak göstermemek, intihal kapsamına girer ve telif haklarına saygı ilkesini ihlal eder. "Zaten biliniyor" gerekçesi, kaynak göstermeme için geçerli değildir. Bilimsel etik, bilgi üretim sürecinde şeffaflığı ve emeğe saygıyı gerektirir. Bilimsel yeterlilik sınırları içinde araştırma düzenlemek, metodolojik yeterlilikle ilgilidir; burada sorun kaynak göstermemektir. Gönüllü katılımcı hakları, araştırmaya katılan bireylerin korunmasıyla ilgilidir. Sonuçların yanıltıcı olmaması ilkesi, veri manipülasyonu ile ilgilidir. Katılımcıların etik sorumluluğu paylaşması ise farklı bir boyuttur. **Burada kaynak göstermeme davranışı** C seçeneğinde belirtilen daha önce yapılmış çalışmaları kaynak gösterme ve telif haklarına saygı ilkesine ilkeye aykırıdır.

Cevap: C

9. **Semih Bey'in evli olmadığı hâlde kendisini evli gibi tanıtması, danışanlarda güven oluşturma amacı taşısa da mesleki etik açısından sorunludur.** Psikolojik danışman, kişisel durumunu çarpıtarak danışanları yanıltamaz. Bu davranış, **dürüstlük ve saydamlık** ilkesine aykırıdır. Danışman, mesleki kimliğini ve kişisel durumunu gerçeğe uygun biçimde temsil etmekle yükümlüdür. Bireysel ve kültürel farklılıklara duyarlılık, danışan özelliklerine saygı göstermeyi ifade eder; burada konu farklılıklara duyarlılık değildir. Toplumsal sorumluluk, toplum yararını gözetmeyi kapsar. Mesleki yetkinlik, bilgi ve beceri sınırlarıyla ilgilidir. Mesleki ve bilimsel sorumluluk ise genel mesleki standartlara bağlılığı içerir; **ancak bu olayda spesifik ihlal dürüstlüktür.**

Cevap: B

10. **Süavi Bey'in şikâyeti, danışmanın seans sürelerini verimli kullanmadığı ve gereksiz müdahalelerle süreci uzattığı iddiasına dayanmaktadır.** Bu durum, danışma hizmetinin danışanın yararı dışında kişisel kazanç amacıyla yürütülmesi ihtimalini gündeme getirir. Psikolojik danışmanın danışma sürecini ekonomik çıkar için manipüle etmesi, mesleğin **mesleği kötüye kullanmama** ilkesine aykırıdır. Danışman, hizmet süresini ve müdahaleleri yalnızca danışanın yararı doğrultusunda planlamakla yükümlüdür. Toplumsal sorumluluk, toplum yararını gözetmeyi ifade eder; burada bireysel hizmet sürecindeki etik sorun söz konusudur. Değer aktarmama, danışanın yaşam tercihlerini yönlendirmemeyi ifade eder.

Bireysel ve kültürel farklılıklara duyarlılık farklı kimliklere saygıyla ilgilidir. Saydam olma ilkesi önemli olmakla birlikte, burada asıl mesele hizmetin çıkar amaçlı uzatılması iddiasıdır. **Sonuçta olay, mesleği kötüye kullanmama ilkesinin önemini göstermektedir.**

Cevap: A

11. **Danışma sürecinde temel amaç, danışanın belirlenen hedeflere ulaşması ve kendi yaşamını bağımsız biçimde sürdürebilecek yeterliliğe kavuşmasıdır.** Ömer Bey başlangıçta belirlenen amaçlara ulaşmış ve psikolojik olarak iyi durumdadır. Bu noktada danışmanın görevi süreci gereksiz yere uzatmak değil, planlı bir **sonlandırma** sürecini değerlendirmektir. Danışanın yalnızca "devam etmek istemesi" ya da ücretin sorun olmaması, sürecin sürdürülmesi için yeterli etik gerekçe oluşturmaz. Sürecin gereksiz uzatılması, danışanın bağımlı hale gelmesine yol açabilir ve **mesleği kötüye kullanmama** ilkesini zedeleyebilir. Bu nedenle danışanın baş etme becerileri gözden geçirilmeli ve sonlandırma gerekliliği ele alınmalıdır. A seçeneğinde ekonomik yeterlilik esas alınmaktadır; oysa etik karar maddi imkâna göre verilmez. C seçeneğinde başka bir danışmana yönlendirme önerilmektedir; ortada yeni bir ihtiyaç yoktur.

D seçeneğinde grup terapisine yönlendirme vardır; terapötik gereklilik olmadan süreci başka biçimde uzatmak uygun değildir. E seçeneğinde ücret almadan devam önerilmektedir; sorun ücret değil, sürecin gereksiz sürdürülmesidir.

Cevap: B

12. Medyada bilimsel açıklamalar yapmak, ailelere ve öğretmenlere yönelik bilgilendirme çalışmaları yürütmek ve sivil toplum kuruluşlarında yer almak, danışmanın yalnızca bireysel danışma hizmetiyle sınırlı kalmadığını gösterir. Bu faaliyetler mesleğin **toplumsal sorumluluk** ilkesine karşılık gelir. Bu ilke, ruh sağlığını koruyucu ve geliştirici hizmetleri toplum yararına sunmayı ifade eder. A seçeneğinde yer alan **mesleki yetkinlik,** danışmanın uzmanlık sınırlarını bilmesiyle ilgilidir; burada toplum yararına faaliyet söz konusudur. B seçeneğindeki **saydam ve dürüst olma,** doğru temsil ile ilgilidir. C seçeneğindeki **gönüllü olma,** danışma sürecinin isteğe bağlılığını ifade eder. D seçeneğindeki **mesleği kötüye kullanmama,** çıkar sağlamama ve sömürüden kaçınma ile ilgilidir.

Cevap: E

13. Danışanın aynı anda iki psikolojik danışmanla yürüttüğü bir psikolojik danışma süreci, literatürde **eş zamanlı/çakışan danışma ilişkisi** olarak değerlendirilir. Etik ilkelere göre psikolojik danışmanlar danışanın yararını korumak ve hizmetin etkinliğini sağlamak için mümkün olduğunca **tek bir danışma ilişkisinin** sürdürülmesini tercih ederler. Bu nedenle danışmanlar arasında iletişim ve koordinasyon kurulması önerilir. Soruda Rüzgar Bey danışanın bilgisi dâhilinde diğer danışmanla iletişim kurmuş ancak diğer danışman izin vermemiştir. Danışmanlar arasında koordinasyon kurulamadığı durumda aynı danışanın iki ayrı danışmanla süreci sürdürmesi **rol karmaşası ve müdahale çelişkilerine** yol açabileceği için etik açıdan uygun görülmez. Bu nedenle psikolojik danışmanın, durumu danışanla açıkça paylaşarak **yardım sürecini sonlandırması** uygun bir davranıştır.

Cevap: A

14. Okul psikolojik danışma kayıtlarında bilgiler **dört gizlilik düzeyinde** değerlendirilir. Seçenekler bu çerçevede incelendiğinde: A) Sosyometri sonuçları öğrencinin sosyal durumunu gösteren verileridir → 3. düzey gizlilik. B) Mesleki yönelim envanteri sonuçları bir standart test sonucudur → 3. düzey gizlilik. C) İstismar, cinsel kimlik çatışması ve travma gibi danışma içeriği psikolojik inceleme niteliğinde mahrem bilgilerdir ve ayrı saklanır → 4. düzey gizlilik. D) Akademik başarı, karne ve sınav sonuçları öğrencinin eğitsel başarısına ilişkin bilgilerdir → 3. düzey gizlilik. E) Veli eğitim durumu, meslek ve adres bilgileri aileye ilişkin genel bilgilerdir → 2. düzey gizlilik. Bu nedenle toplu dosyaya konmayıp ayrı ve kilitli biçimde saklanması gereken bilgiler, danışma sürecinde ortaya çıkan mahrem travma ve istismar içerikleridir.

Cevap: C

15. Araştırma yürüten bir psikolojik danışman, katılımcıların zarar görmemesini sağlamakla yükümlüdür. Katılımcıların huzurunun korunması ve psikolojik ya da sosyal incinmelerin önlenmesi, araştırma alanındaki **zarar vermeme ilkesinin** yansımasıdır. Ayrıca verilerin üçüncü kişiler tarafından elde edilme olasılığı varsa, bu durumun **bilgilendirilmiş onam** sürecinde açıklanması gerekir. Katılımcının rızası, riskler hakkında bilgi sahibi olmasına dayanmalıdır. **Bu nedenle I, II ve III maddelerinin tamamı araştırma etiği kapsamındaki sorumluluklardır.**

Cevap: E

1. Mesleğe yeni başlayan danışmanın kuramsal yönelim, teknik seçimi ve müdahale planı konusunda zorlanması, mesleğin ilk yıllarında karşılaşılabilen bir durumdur. Ancak danışma sürecinde sık sık hatalar yapılması etik açıdan önemli bir uyarı işaretidir. Bu noktada temel mesele **mesleki yetkinlik** ilkesidir. Yetkinlik, yalnızca diploma sahibi olmak değil; zorlanılan durumlarda destek almak, sınırlarını bilmek ve mesleki gelişimi sürdürmektir. Bu nedenle Gülseren Hanım'ın en doğru adımı, zorlandığı durumlarda **süpervizyon desteği** almasıdır. Süpervizyon, hem danışan yararını korur hem de danışmanın mesleki gelişimini destekler. A seçeneğinde alanı tamamen bırakmak yer almaktadır; bu, gelişim yerine kaçınmadır.

   B seçeneğinde danışan kabul etmemek önerilmektedir; oysa çözüm hizmeti reddetmek değil, destek alarak sürdürmektir. C seçeneğinde **eklektik yaklaşım** önerilmektedir; ancak kuramsal temeli oturmadan gelişi güzel teknik kullanımı etik açıdan risklidir. E seçeneğinde kitap okumak yer almaktadır; bu mesleki gelişim için önemlidir ancak danışan güvenliği açısından tek başına yeterli değildir.

   Cevap: D

2. **Çocuk danışanın cinsel istismara uğradığını beyan etmesi, psikolojik danışman açısından hem etik hem de yasal bir yükümlülük doğurur.** Böyle durumlarda temel ilke, çocuğun korunmasıdır. Danışman **gizlilik ilkesinin sınırlarını** bilmek ve **yasal bildirim yükümlülüğünü** yerine getirmek zorundadır. Bu noktada yapılması gereken, dedektiflik yapmak ya da doğruluk araştırmasına girmek değil; durumu ilgili **adli mercilere bildirmektir.** İstismar şüphesinde teyit görevi danışmana değil, adli makamlara aittir. A seçeneğinde ebeveynleri birlikte çağırmak yer almaktadır; bu çocuğu risk altına sokabilir. B seçeneğinde öğretmene danışmak vardır; bu da gizliliği gereksiz biçimde genişletir. C seçeneğinde istismar şüphelisiyle görüşmek önerilmektedir; bu ciddi bir etik hatadır. D seçeneğinde çocuğun beyanını ciddiye almamak yer almaktadır; bu **zarar vermeme** ilkesine aykırıdır. Bu bağlamda E seçeneğinde belirtilen yaklaşım etik ve yasal açıdan doğrudur.

   Cevap: E

3. **Danışanların kendileriyle ilgili tutulan kayıtlara erişim hakkı, hem etik hem de hukuki çerçevede tanınan bir haktır.** Ancak kayıtlar genellikle mesleki terminolojiyle ve uzmanlar arası iletişime uygun biçimde tutulur. Bu nedenle danışana, kayıtların bazı bölümlerinin teknik bir dil içerdiği ve anlamasının zor olabileceği açıklanabilir. Bu yaklaşım hem **saydamlık** ilkesini hem de **mesleki sorumluluğu** korur. A seçeneğindeki "danışanın hakkı yoktur" denmektedir; bu yanlıştır. B seçeneğinde "baştan erişim hakkı olmadığı" söylenmektedir; bu **özerklik** ilkesine aykırıdır. D seçeneğinde kayıtlara erişim ücretli seansa bağlanmaktadır; bu etik değildir. E seçeneğinde "hiçbir koşulda paylaşılmayacağı" belirtilmektedir; bu da hatalıdır.

   Cevap: C

4. Öğrenci toplu dosyasında yer alan bilgiler gizlilik derecelerine göre sınıflandırılır. Seçenekler değerlendirildiğinde: Psikolojik inceleme veya psikiyatrik muayene sonuçları → **4. düzey gizlilik (en yüksek).** Boy ve kilo gibi temel bilgiler → **1. düzey gizlilik.** Sınıf içi başarı bilgisi → **3. düzey gizlilik.** Öğretmenler kurulunun tavsiyeleri → **3. düzey gizlilik.** Anne-babanın eğitim ve gelir düzeyi → **2. düzey gizlilik.** Dördüncü düzey gizlilik, en yüksek gizlilik düzeyidir ve psikolojik inceleme, psikiyatrik muayene, tıbbi veya sosyal hizmet raporları gibi çok hassas bilgiler bu kapsamdadır. Bu tür bilgiler toplu dosyada tutulmaz, ayrı ve kilitli şekilde saklanır.

   Cevap: A

5. Kendi kendine yardım programları geniş kitlelere ulaşabilir; ancak her müdahale aracı herkes için **uygun değildir.** Psikolojik danışman, geliştirdiği programın hangi durumlarda etkili olacağını ve hangi durumlarda uygun olmayacağını açıkça belirtmelidir. Bu, hem **zarar vermeme** hem de **bilgilendirilmiş kullanım** açısından etik bir zorunluluktur. Aksi takdirde ağır psikopatolojiye sahip bireyler programı tek başına kullanarak zarar görebilir. A seçeneğinde gözetim uyarısı yer almaktadır; bu bazı durumlarda gerekli olabilir ancak temel etik zorunluluk kapsam sınırlarını belirtmektir. B seçeneği ekonomik koşula ilişkindir. C seçeneği gerçekçi olmayan bir taahhüttür.

D seçeneği kullanım alanını gereksiz yere sınırlar. Bu nedenle programın hangi durumlarda kullanılmasının uygun olmadığına dair **bilgilendirme yapılması gerekir.**

Cevap: E

6. **Grupla psikolojik danışmada üye seçimi, hem terapötik etkinliği hem de etik sınırları doğrudan etkiler.** Danışmanın kişisel yakınlıklarına göre seçim yapması, grup sürecini taraflılaştırır ve güç dengesini bozar. Üyelerin duygusal olarak kendisine yakın kişiler arasından seçilmesi, açık bir **çoklu ilişki** riskidir ve profesyonel sınırları zedeler. Grup lideri, üyeleri kişisel bağlarına göre değil; grubun amacı, üyelerin ihtiyaçları ve terapötik uygunluk ölçütlerine göre belirlemelidir. A seçeneğinde karma cinsiyetli grup oluşturmak, grup amacına bağlı olarak uygun olabilir. B seçeneğinde farklı kişilik özelliklerine yer vermek, grup dinamiğini zenginleştirebilir. C seçeneğinde sosyoekonomik homojenlik sağlamak, bazı grup amaçları için tercih edilebilir bir düzenlemedir. D seçeneğinde ağır duygusal güçlükleri olanları dışlama ifadesi tartışmalı olsa da, bazı durumlarda klinik düzeyi ağır bireylerin uygun hizmete yönlendirilmesi gerekebilir. **Ancak kişisel yakınlığa dayalı seçim etik açıdan uygun değildir.**

Cevap: E

7. **Hipnoz uygulamasının eş tarafından yapılması, iki farklı rolün iç içe geçmesine yol açmaktadır.** Evlilik ilişkisi zaten güçlü bir kişisel bağ ve güç dinamiği içerir. Bu bağlamda eşin aynı zamanda terapötik müdahale uygulaması, açık bir **çoklu ilişki** durumudur. Çoklu ilişkiler, tarafsızlığı zedeler ve olası zarar riskini artırır. Burada temel ihlal, terapötik rol ile kişisel rolün birleşmesidir. A seçeneğindeki **yetkinlik,** kişinin eğitim ve beceri sınırlarını ifade eder; vakada hipnoz eğitimi olduğu belirtilmiştir. B seçeneğindeki **dürüstlük** doğrudan ihlal edilmemiştir. D seçeneğindeki **sorumluluk** genel bir ilkedir ancak spesifik ihlal rol çakışmasıdır. E seçeneğindeki **doğru bilgilendirme** ile ilgili açık bir eksiklik belirtilmemiştir. Dolayısıyla ihlal edilen ilke **çoklu ilişkilerdir.**

Cevap: C

8. Psikolojik ölçme araçlarının kullanımında temel etik ilkelerden biri, **testlerin yalnızca geliştiricileri tarafından belirlenen biçimde kullanılması ve herhangi bir çeviri, uyarlama veya madde değişikliği yapılacaksa test sahibinin izninin alınmasıdır.** Ölçeklerin başka bir dile çevrilmesi ve kültüre uyarlanması, bilimsel bir **adaptasyon süreci** (izin alma, çeviri-geri çeviri, geçerlik-güvenirlik çalışmaları, norm oluşturma vb.) gerektirir. Vakada psikolojik danışman, ölçeği **internetten bulmuş,** maddeleri **kendisi çevirmiş,** bazı maddeleri **değiştirmiş** ve bunu **orijinal test yazarından izin almadan** uygulamaya başlamıştır. Bu durum ölçme araçlarının kullanımına ilişkin etik ilkelerde açıkça belirtilen **"testlerin izinsiz tercüme edilmemesi, uyarlanmaması ve değiştirilmemesi"** ilkesinin ihlalidir. Diğer seçenekler doğrudan vakadaki davranışı açıklamaz. Bu nedenle ihlalin doğrudan kanıtı **orijinal test sahibinden izin alınmadan çeviri ve uyarlama yapılmasıdır.**

Cevap: D

9. **Araştırmalarda bazı durumlarda araştırmanın gerçek amacının başta açıklanmaması gerekebilir.** Ancak bu tür durumlarda etik zorunluluk, **araştırma tamamlandıktan** sonra katılımcılara gerekli açıklamanın yapılmasıdır. Bu sürece **açıklama/aydınlatma** denir. Katılımcılar araştırmanın gerçek amacı hakkında bilgilendirilmelidir; aksi halde **bilgilendirilmiş onam** ilkesi zedelenir. A seçeneğinde mutlak ihlal denmektedir; oysa bazı deneysel tasarımlarda geçici gizleme mümkündür. B seçeneğinde gönüllülük tek başına yeterli sayılmaktadır; bu doğru değildir. D seçeneğinde amacın gizli tutulmaya devam edilmesi savunulmaktadır; bu etik değildir. E seçeneğinde bilgilendirme yükümlülüğü yok sayılmaktadır; bu da yanlıştır.

Cevap: C

10. Danışmanın kendi geçmiş deneyiminin danışanla çalışmayı etkilemesi, terapötik süreçte **karşıt aktarım** olarak adlandırılır. Karşıt aktarımın fark edilmesi önemli bir profesyonel bilinç göstergesidir. Ancak bu duyguların danışana aktarılması ya da bastırılarak görmezden gelinmesi uygun değildir. Etik olarak yapılması gereken, bu durumu **süpervizyon** sürecinde ele almak ve terapötik sınırları korumaktır. Bu yaklaşım hem danışanın yararını hem de mesleki nesnelliği korur. A seçeneğinde kişisel deneyimi ayrıntılı anlatmak sınır ihlalidir. B seçeneğinde bastırmak yer almaktadır; bu sağlıklı bir çözüm değildir. D ve E seçeneklerinde süreci hemen sonlandırmak önerilmektedir; bu erken ve gereksiz olabilir. Bu nedenle doğru yaklaşım, karşıt aktarımı süpervizyonda ele almaktır.

Cevap: C

11. **Psikolojik danışmanın kendini açması,** ancak **terapötik amaca hizmet ettiği,** danışanı merkeze aldığı ve ölçülü olduğu durumlarda etik açıdan kabul edilebilir. Danışmanın kendi yaşantısını sürecin merkezine koyması ya da yakınlık kurma aracı olarak kullanması, profesyonel sınırları zedeler. Etik olan, danışanın yararını gözeten, kısa ve işlevsel bir paylaşım yapmaktır. E seçeneğinde danışman, danışanın yaşadığı güçlüğe benzer bir deneyimi olduğunu **kısaca** ifade etmekte ve bunu **umut artırma amacıyla,** yani terapötik hedef doğrultusunda yapmaktadır. Bu, ölçülü ve danışan yararına bir kendini açma örneğidir. A seçeneğindeki her oturumda özel hayattan örnek vermek, süreci danışan merkezli olmaktan çıkarır. B seçeneğindeki kişisel sır paylaşımı, sınır ihlali ve rol karmaşasına yol açabilir. C seçeneğindeki ayrıntılı anlatım, odağı danışandan uzaklaştırır. D seçeneğindeki danışmanın deneyimini merkeze almak, **profesyonel sınırlar** açısından sorunludur. **Etik ihlal içermeyen durum E seçeneğinde yer almaktadır.**

Cevap: E

12. Emin Bey'in yalnızca bireysel danışma yapmakla yetinmeyip, yerel yönetim ve kurumlarla iş birliği içinde önleyici programlar planlaması, mesleğin birey düzeyini aşan boyutunu göstermektedir. Bu yaklaşım, ruh sağlığını koruyucu ve geliştirici çalışmalar yürütmeyi ifade eden **toplumsal sorumluluk** ilkesinin bir yansımasıdır. Danışman, toplumda artan risk faktörüne karşı önleyici düzeyde müdahaleye katkı sunmaktadır. **Yetkinlik,** uzmanlık sınırlarını bilmekle ilgilidir. **Dürüstlük,** doğru temsil ve şeffaflıkla ilişkilidir. **Gizlilik,** bireysel danışma verilerinin korunmasıyla ilgilidir. **Bireysel farklılıklara duyarlılık,** kimlik temelli saygıyı ifade eder. Burada temel vurgu toplumsal düzeyde sorumluluktur.

Cevap: D

13. **I. maddede** test yönergesinin değiştirilmesi söz konusudur. Bu durum, ölçme aracının **standardizasyonunu** bozar ve test güvenilirliğini riske atar; etik açıdan yanlıştır. **II. maddede** testin amacı hakkında açıklama yapılmaktadır. Bu uygulama, **bilgilendirilmiş onam** ve saydamlık açısından doğrudur. **III. maddede** test sonuçlarının sınıf ortamında paylaşılması yer almaktadır. Bu durum, öğrencilerin bireysel verilerinin ifşası anlamına gelir ve **gizlilik** ilkesini ihlal eder. **Dolayısıyla etik açıdan doğru olmayan uygulamalar I ve III'tür.**

Cevap: D

14. **Danışanla sosyal medya üzerinden arkadaşlık kurmak,** terapötik ilişkiyi sosyal ilişkiye dönüştürür ve açık bir **çoklu ilişki** riskidir. Bu durum profesyonel sınırları bulanıklaştırır ve güç dengesini etkiler. Bu nedenle danışanın isteği olsa bile sosyal medya arkadaşlığının kabul edilmesi etik değildir. A seçeneğindeki iptal politikası hakkında önceden bilgilendirme yapmak, **saydamlık** ve profesyonel sınır açısından uygundur. C seçeneğindeki sembolik bir kartın kabulü, bağlam ve niyete bağlı olarak genellikle etik sınırlar içinde değerlendirilebilir. D seçeneğindeki ücret ve sınırlar konusunda açık bilgilendirme yapılması, etik açıdan gereklidir. E seçeneğindeki profesyonel rolü korumak zaten temel etik yükümlülüktür. **Etik açıdan kabul edilemez davranış B seçeneğinde yer almaktadır.**

Cevap: B

15. Okul toplu dosya sistemlerinde bilgiler gizlilik derecelerine göre sınıflandırılır. Genel kabul gören hiyerarşide: **1. derece gizlilik:** Herkesçe bilinebilecek genel bilgilerdir. **2. derece gizlilik:** Akademik ve idari nitelikli verilerdir. **3. derece gizlilik:** Öğrencinin psikolojik değerlendirme sonuçları ve disiplin kayıtları gibi daha hassas bilgilerdir. **4. derece gizlilik:** Danışma oturum içerikleri, travma anlatımları gibi en yüksek düzeyde korunan bilgilerdir. Soru, gizlilik hiyerarşisinde 3. derece kapsamında değerlendirilmesi gereken bir bilginin yanlışlıkla **2. derece** bölümüne yerleştirilmesini sorgulamaktadır. E seçeneğinde yer alan öğrenciye uygulanan **kişilik testi sonuçları,** psikolojik değerlendirme verisidir. Bu tür ölçme sonuçları öğrencinin kişisel özellikleri, uyum durumu ve psikolojik yapısına ilişkin hassas bilgiler içerir. Literatüre göre bu veriler **3. derece gizlilik** kapsamındadır. **Dolayısıyla 3. derece olması gerekirken 2. dereceye dahil edilmiştir.**

Cevap: E

1. Aslı Hanım'ın fark ettiği temel sorun, yazılımın içerik ve örneklerinin belirli bir sosyoekonomik gruba hitap etmesi ve farklı kültürel arka planlara sahip öğrenciler açısından **yanlı sonuçlar** üretebilme ihtimalidir. Ölçme araçlarının kullanımında danışmanın temel etik sorumluluğu, aracın **ayrımcılık üretmemesi** ve farklı gruplar aleyhine sistematik hata barındırmamasıdır. Bu durum doğrudan **Bireysel ve kültürel farklılıklara duyarlılık** ve ölçme araçlarında **kültürel adalet** ilkesiyle ilişkilidir. Danışman, uygulama öncesinde yazılımın farklı gruplar açısından adil ve geçerli sonuçlar verdiğinden emin olmakla yükümlüdür. A seçeneğinde yer alan el kitabını dağıtmak, bilgilendirme açısından yeterli değildir; sorun kültürel önyargıdır. B seçeneğindeki tek başına kullanım meselesi, teknik bir hususdur; temel etik problem ayrımcılıktır. D seçeneğinde yazılımın geçerliğini yönetime sunmak idari bir adımdır; ancak öncelik ayrım gözetmeme sorumluluğudur. E seçeneğinde fiziksel yeterlik ölçümü, vakayla doğrudan ilişkili değildir.

Cevap: C

2. **Danışma notları, özellikle ayrıntılı oturum içerikleri, en yüksek düzeyde korunması gereken bilgilerdir.** Okul müdürünün "bilmem gerekiyor" talebi, tek başına gizliliği kaldırmaz. Akademik başarısı düşen öğrencinin danışma sürecine ilişkin ayrıntılı notların paylaşılması, hem etik hem de yasal açıdan **gizlilik ilkesinin ihlali**dir. B seçeneğinde yer alan sosyal hizmet birimine bildirim, çocuğun korunması kapsamında hem etik hem yasal yükümlülüktür. C seçeneğinde mahkeme talebi vardır; bu durumda paylaşım hukuken zorunludur. D seçeneğinde intihar riski durumunda öğrenciyle süreci konuşarak paylaşım yapılması, gizlilik sınırlarının etik yönetimidir. E seçeneğinde açık rıza vardır; bu durumda paylaşım etik çerçevededir. Bu nedenle hem etik hem yasal ihlal A seçeneğinde yer almaktadır.

Cevap: A

3. **İdeolojik istismar,** danışanın karar ve değerlerini danışmanın kendi dünya görüşü doğrultusunda yönlendirmesidir. Danışmanın danışanın yaşadığı kararsızlığı kendi inanç sistemi doğrultusunda şekillendirmeye çalışması, danışanın **özerkliğine müdahale** anlamına gelir ve doğrudan **ideolojik istismar** kapsamındadır. A seçeneğindeki ücret artırımı, ekonomik etik sorunudur. B seçeneğindeki izinsiz paylaşım, **gizlilik ihlalidir.** D seçeneğindeki sürecin gereksiz uzatılması, **mesleği kötüye kullanma** boyutuna girer. E seçeneğindeki sosyal medya ilişkisi, **çoklu ilişki** riskidir.

Cevap: C

4. Öğrenci toplu dosyasında bilgiler **gizlilik düzeylerine göre sınıflandırılır. Birinci düzey gizlilik,** herkese açık sayılabilecek, öğrencinin temel tanıtıcı özelliklerini içeren ve özel korunma gerektirmeyen bilgilerdir. Bu düzeye öğrencinin **adı, yaşı, cinsiyeti, boyu, kilosu, göz rengi gibi fiziksel ve tanıtıcı özellikleri** örnek verilir. Seçenekler incelendiğinde: Rehberlik görüşmelerinin içeriği **4. düzey gizliliktir** (danışma içeriği, ayrı ve kilitli saklanır). Sağlık kurul raporu **4. düzey gizliliktir.** Göz rengi ve boy **1. düzey gizliliktir.** Ailenin ekonomik durumuna ilişkin ayrıntılı bilgi **2. düzey gizliliktir.** Psikolojik değerlendirme sonuçları **4. düzey gizliliktir.**

Cevap: C

5. Adayların test sonuçlarının yalnızca kendileriyle paylaşılmayıp kurum veri tabanına işlenmesi, kullanım amacının genişletildiğini göstermektedir. Danışman, uygulama öncesinde testin **hangi amaçla kullanılacağını** ve verilerin **nerede saklanacağını** açıkça belirtmekle yükümlüdür. Bu yükümlülük, **bilgilendirilmiş onam** ilkesinin temel unsurudur. Adaylar veri kullanım alanı hakkında önceden bilgilendirilmemiştir. A seçeneği kültürel analizle ilgilidir. C seçeneği ölçme aracının geçerlik - güvenirliğiyle ilgilidir. D seçeneği test materyali güvenliğiyle ilgilidir.

E seçeneği raporlama tercihine ilişkindir. İhmal edilen etik yükümlülük B seçeneğinde yer almaktadır.

Cevap: B

6. Bir çocuğun mahallede bir yetişkin tarafından **uygunsuz davranışlara maruz kaldığını** anlatması, açık bir **istismar şüphesi** durumudur. Bu tür vakalarda danışmanın öncelikli sorumluluğu çocuğun korunmasıdır. **Gizlilik ilkesi,** çocuğun güvenliği söz konusu olduğunda sınırsız değildir. Çocuk istismarı şüphesinde hem etik hem de yasal olarak **bildirim yükümlülüğü** vardır. Danışmanın görevi olayın doğruluğunu araştırmak ya da aile içinde çözmeye çalışmak değil; yetkili mercilerin süreci yürütmesini sağlamaktır. Okul yönetimi bilgilendirilerek gerekli adli süreç başlatılmalıdır. A seçeneğinde yer alan gizli tutma yaklaşımı, **gizlilik ilkesinin yanlış yorumlanmasıdır;** çocuğun korunması gizlilikten önce gelir. B seçeneğinde aileyi bilgilendirmek yer almaktadır; ancak aile içi baskı riski varken doğrudan aileyle çözüm aramak uygun değildir. C seçeneğinde arkadaşlardan bilgi toplamak, danışmanın **dedektif rolüne** girmesi anlamına gelir ve etik değildir. E seçeneğinde beklemek ve gözlemlemek önerilmektedir; oysa istismar şüphesinde gecikme riski artırır.

Cevap: D

7. Bilgisayar destekli kariyer programları, her ne kadar teknik olarak bireysel kullanılabilir görünse de danışman sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Danışmanın görevi yalnızca programı yüklemek değil, süreci **izlemek ve gerektiğinde müdahale etmektir.** Öğrencinin sonuçları yanlış yorumlaması, aşırı genelleme yapması ya da kendine zarar verici çıkarımlarda bulunması mümkündür. Bu nedenle uygulamanın danışman tarafından takip edilmesi etik bir gerekliliktir. A seçeneğinde yer alan yeterlik değerlendirmesi önemlidir; ancak vakada öğrencinin bilgisayar becerisinin iyi olduğu belirtilmiştir. B seçeneğinde programın amacıyla ilgili bilgilendirme eksikliği varsayılmıştır; metinde buna dair bir veri yoktur. C seçeneğinde gereksinim uygunluğu kontrolü ifade edilmiştir; vakada program kariyer rehberliği amaçlıdır ve bağlama uygundur. D seçeneğinde kültürel ayrımcılık analizi yer almaktadır; sorunun odağı bu değildir. Eksik olan temel etik uygulama, sürecin **izlenmemesi ve geri bildirim sürecinin yapılandırılmamasıdır;** bu durum E seçeneğinde ifade edilmiştir.

Cevap: E

8. **Danışmanın danışanına kendi iş yerinde yarı zamanlı iş ayarlaması, terapötik ilişkiyi ekonomik ve sosyal bir ilişkiye dönüştürür.** Bu durum açık bir **çoklu ilişki** örneğidir ve güç dengesini bozar. Danışman - danışan ilişkisi, başka bir rol ile iç içe geçmemelidir. Bu nedenle bu davranış etik ihlaldir. B seçeneğinde yer alan danışanın açık rızasıyla bilgi paylaşımı, **gizlilik sınırları içinde** mümkündür. C seçeneğindeki danışanın talebi üzerine genel ilerleme hakkında bilgi verilmesi, uygun sınırlar içinde etik olabilir. D seçeneğindeki sembolik bir teşekkür kartının kabulü, bağlama göre genellikle etik sınırlar içindedir. E seçeneğindeki gizlilik sınırlarının başta açıklanması, etik açıdan zorunludur.

Cevap: A

9. **Süpervizyon,** danışmanın mesleki gelişimini desteklemek, müdahale becerilerini değerlendirmek ve etik standartların korunmasına katkı sağlamak amacıyla yürütülür. Süpervizyonun odağı danışmanın uygulamasıdır; danışanın terapötik güvenini doğrudan artırmak süpervizyonun temel amacı değildir. Danışanın güveni, dolaylı olarak danışmanın gelişimi sayesinde güçlenebilir; ancak bu süpervizyonun doğrudan hedefi değildir. A seçeneğinde yer alan mesleki gelişim desteği süpervizyonun temel amacıdır. B seçeneğinde etik uygulamaların güçlendirilmesi yer almaktadır; bu da temel amaçtır. C seçeneğinde müdahale becerilerinin değerlendirilmesi vardır; bu süpervizyonun merkezindedir. E seçeneğinde mesleki standartların korunması ifade edilmektedir; bu da süpervizyonun işlevidir.

Cevap: D

10. Psikolojik danışma etik ilkelerine göre danışman, danışanın değerleri, inançları ve yaşam tercihleri kendisinden farklı olsa bile **yargılamadan kabul etmeli, kendi değerlerini dayatmamalı ve danışanın özerkliğine saygı göstermelidir.** Bu yaklaşım literatürde **duyarlılık ve hoşgörü** ilkesi kapsamında değerlendirilir. Danışanın gizli bilgilerinin korunması ve danışanın seçimlerine saygı gösterilmesi de bu ilkenin önemli bir parçasıdır. **Yetkinlik:** Psikolojik danışmanın eğitim aldığı alanlarda çalışması ve mesleki becerilerini yeterli düzeyde kullanmasıyla ilgilidir. Soruda danışmanın uzmanlık sınırları veya becerileriyle ilgili bir durum yoktur. **Toplumsal sorumluluk:** Toplum yararını gözetmek, toplumsal sorunlara duyarlı olmak ve mesleğin toplumdaki rolünü korumakla ilgilidir. Vakada topluma yönelik bir sorumluluk değil, danışanla kurulan ilişki söz konusudur. **Dürüstlük:** Mesleki ilişkilerde açık, doğru ve yanıltıcı olmayan bir iletişim kurmayı ifade eder. Sorudaki davranışın temel odağı dürüstlük değil, danışanın değerlerine saygıdır. **Mesleki yeterlilik:** Mesleki bilgi ve becerileri geliştirme, sürekli eğitim alma ve profesyonel standartlara uygun çalışma ile ilgilidir. Vakada danışmanın bilgi veya beceri düzeyiyle ilgili bir vurgu bulunmamaktadır.

Cevap: E

11. **Bilgilendirilmiş onam,** danışanın sürece bilinçli ve özgür iradesiyle katılabilmesi için gerekli bilgilerin açık biçimde sunulmasını ifade eder. Bu kapsamda danışana; sürecin amacı, kapsamı, kullanılacak yöntemlerin genel çerçevesi, gizlilik ve sınırları ile ücret ve oturum koşulları hakkında bilgi verilmesi gerekir. Ancak danışmanın özel yaşamına ilişkin kişisel tercihleri ve değerleri, onamın zorunlu unsurları arasında yer almaz. Bu bilgiler danışanın karar verme hakkı için gerekli değildir. A seçeneğinde yer alan **danışma sürecinin amacı ve kapsamı,** bilgilendirilmiş onamın temel unsurudur. B seçeneğinde belirtilen **kuramsal yaklaşım ve yöntemlerin genel çerçevesi,** danışanın süreci anlaması için gereklidir. C seçeneğinde yer alan **gizlilik ilkesi ve sınırları,** etik açıdan açıklanması zorunlu bir konudur. D seçeneğinde belirtilen **ücret ve seans koşulları,** profesyonel sözleşmenin parçasıdır. Bilgilendirilmiş onam kapsamında yer almayan bilgi E seçeneğinde ifade edilmiştir.

Cevap: E

12. Öğrenci toplu dosyasında bilgiler gizlilik düzeylerine göre sınıflandırılır. **İkinci düzey gizlilik,** sorumlu ve yetkili profesyonellere verilebilen; öğrencinin aile durumu, akademik geçmişi, ilgi alanları, hobileri ve okul etkinlikleri gibi eğitsel rehberlik çalışmalarında kullanılabilecek bilgileri kapsar. Seçenekler incelendiğinde öğrencinin kronik hastalıkları ve kullandığı ilaçlara ilişkin bilgiler tıbbi nitelikte olduğu için **dördüncü düzey gizlilik** kapsamındadır. Çocukluk döneminde yaşanan istismar öyküsü de son derece mahrem bir psikolojik bilgi olduğundan **dördüncü düzey** gizlilik kapsamına girer. Sadece psikolojik danışmanın bildiği kişisel sırlar ve danışma sürecinde ortaya çıkan derin duygusal kırılmalar da danışma içeriği niteliğinde olduğu için yine **dördüncü düzey** gizlilik kapsamında değerlendirilir. Buna karşılık öğrencinin sosyal kulüp faaliyetleri öğrencinin ilgi alanları ve okul etkinlikleriyle ilgili bir bilgi olduğundan **ikinci düzey** gizlilik kapsamındadır ve eğitsel rehberlik amacıyla yetkili kişilerle paylaşılabilir.

Cevap: C

13. Danışanın "Herkes benim yerime karar vermek istiyor." ifadesi, özerklik ihtiyacını açık biçimde göstermektedir. **Özerkliğe saygı ilkesi,** danışanın kendi yaşamına ilişkin kararları kendisinin vermesini desteklemeyi gerektirir. Danışman burada yönlendirme yapmak yerine, Ali'nin ilgi alanları, değerleri ve yaşam hedefleri doğrultusunda sistematik bir karar verme süreci yürütmelidir. Yapılandırılmış karar verme çalışmaları, danışanın bilinçli seçim yapmasını sağlar ve özerkliğini güçlendirir. **A ve D seçeneklerinde** aile beklentisini öncelemek, danışanın özerkliğini zayıflatır. **B seçeneğinde** prestij temelli yönlendirme vardır; bu da değer dayatma içerir.

E seçeneğinde danışmanın tercih listesi hazırlaması, danışanın karar verme hakkını devralmaktır. **Özerklik ilkesine en uygun yaklaşım C seçeneğinde yer almaktadır.**

Cevap: C

14. İleri düzey uzmanlık gerektiren bir klinik testi, **yalnızca bilgisayar puanlıyor diye uygulamak etik değildir.** Test uygulama yetkinliği, teknik yeterlilik ve eğitim gerektirir. Danışmanın burada yaptığı hata, kendi eğitim ve hazırlık sınırlarını aşmasıdır. Bu durum **mesleki yetkinlik** ilkesinin ihlalidir. Yetkinlik, yalnızca aracı kullanabilmek değil; yorumlama ve klinik sorumluluğu üstlenebilecek donanıma sahip olmaktır. B seçeneğindeki **test güvenliği,** materyalin korunmasıyla ilgilidir. C seçeneği tercüme ve adaptasyon sürecini ifade eder; vakada böyle bir durum yoktur.

D seçeneği teknik ekipmanla ilgilidir; sorun ekipman değil, uzmanlıktır. E seçeneği sonuçların bireysel amaçlara göre açıklanmasını ifade eder; temel sorun bu değildir.

Cevap: A

15. Soruyu etik literatürde **kayıtların saklanması ve imhası ilkesi** açısından değerlendirmek gerekir. Psikolojik danışma etik ilkelerine göre danışanlara ait kişisel veriler ve kayıtlar **amacı ortadan kalktığında gereksiz şekilde saklanmamalıdır.** Kayıtların tutulmasının gerekçesi verilen hizmettir; hizmet tamamlandıktan sonra ve kayıtların tutulmasını gerektiren mesleki veya hukuki bir zorunluluk kalmadığında bu bilgilerin **güvenli biçimde imha edilmesi** gerekir. Danışanın verilerini "belki ileride kullanırım" düşüncesiyle saklamak etik açıdan uygun değildir. Soruda Deniz Bey danışma süreci bitmesine ve raporlar teslim edilmesine rağmen verileri **olası bir araştırma için saklamaya devam etmektedir.** Bu durum, saklanan bilginin **amacı ortadan kalktıktan sonra yok edilmesi gerektiği ilkesine aykırıdır.**

Cevap: D

1. **Vakada danışanın belirlediği hedeflere büyük ölçüde ulaşıldığı belirtilmektedir.** Buna rağmen danışman süreci "daha da derinleştirme" gerekçesiyle sürdürmekte, başvuru nedeni ile doğrudan ilişkili olmayan ölçme araçları uygulamakta ve ek programlara yönlendirmektedir. Danışan ise zamanla bu uygulamaların kendi gereksinimlerinden çok danışmanın yönlendirmeleri doğrultusunda şekillendiğini düşünmektedir. Burada temel etik problem, danışanın yararının kalmadığı noktada hizmetin sürdürülmesi ve kapsamının genişletilmesidir. Etik kodlara göre danışman, danışanın gereksinimi ortadan kalktığında ya da hedeflere ulaşıldığında süreci sonlandırmalı; gereksiz müdahale, test veya program uygulayarak hizmeti uzatmamalıdır. Aksi durum, danışanın maddi kaynaklarının dolaylı biçimde sömürülmesi anlamına gelir ve **mali istismar** kapsamında değerlendirilir. **Mesleki yeterlik sınırlarının aşılması:** Bu ilke, danışmanın eğitim ve uzmanlık alanı dışında hizmet sunmasıyla ilgilidir. Soruda danışmanın yetkin olmadığı bir alanı uyguladığı belirtilmemektedir. Sorun yetkinlik değil, gereksiz hizmet üretimidir. **Mali istismar:** Mali istismar, danışanın maddi olanaklarından doğrudan ya da dolaylı çıkar sağlanmasıdır. Gereksinim kalmadığı hâlde sürecin sürdürülmesi ve ilgisiz uygulamalarla hizmetin genişletilmesi bu kapsamda değerlendirilir. **İkili ilişki kurulması:** İkili (çoklu) ilişki, danışanla danışma ilişkisi dışında sosyal, ticari ya da duygusal bir rol ilişkisinin kurulmasıdır. Vakada rol çatışması bulunmamaktadır. **İdeolojik istismar:** İdeolojik istismar, danışanın değer ve inançlarının danışmanın dünya görüşü doğrultusunda yönlendirilmesidir. Soruda değer dayatma söz konusu değildir. **Duygusal istismar:** Duygusal istismar, danışanın terapötik güveninin ya da duygusal bağımlılığının kişisel çıkar için kullanılmasıdır. Vakada vurgu duygusal manipülasyon değil, gereksiz hizmetin sürdürülmesidir.

Cevap: B

2. Danışanının ihtiyacının kendi uzmanlık alanını aştığını fark edip uygun uzmana yönlendirmesi **yetkinlik sınırlarını bilme ve sevk etme sorumluluğudur.** Danışanın talebi doğrultusunda sınırlı bilgi paylaşımı yaparak iş birliği yürütmesi **meslektaşlarla etik işbirliğidir.** Meslektaşının etik ihlalini önce uyarması, devam edince kuruma bildirmesi **mesleğin bütünlüğünü koruma sorumluluğudur.** Televizyon programında görüşlerinin kişisel değerlendirme olduğunu belirtmesi **kamusal alanda mesleği doğru temsil etme sorumluluğudur.** Bu davranışların ortak paydası, mesleğin standartlarını koruma, mesleki uygulamalarda sorumluluk alma ve kamuya karşı doğru temsil yükümlülüğüdür. Bu çerçeve doğrudan **mesleki ve bilimsel sorumluluk** ilkesini ifade eder. **Gizlilik ve mahremiyet,** yalnızca bilgi paylaşımı boyutunu kapsar; oysa soruda meslektaşın ihlalini bildirme ve kamusal temsil gibi daha geniş bir çerçeve vardır. **Duyarlılık ve hoşgörü,** bireysel özelliklere saygı ile ilgilidir; burada temel vurgu bu değildir. **Özerkliğe saygı,** danışanın kendi kararlarını desteklemeyi ifade eder; sorudaki ana tema bu değildir. **Bireysel farklara duyarlılık,** kültürel ve bireysel farklılıklara hassasiyetle ilgilidir.

Cevap: A

3. Soru, hizmetin doğası gereği **kişiye özel mahremiyet ve gizliliğin en son planda** olduğu çalışmayı sormaktadır. Sınıf içinde yürütülen **rehberlik etkinlikleri,** bireysel terapi niteliği taşımaz; gelişimsel ve önleyici çalışmalardır. Bu çalışmalar kişisel sır içermeyebilir ve bireysel mahremiyet en düşük düzeydedir. **Grupla psikolojik danışma,** üyelerin kişisel paylaşımlarını içerdiği için gizlilik önemlidir. **İstismar şüphesi,** en yüksek düzeyde gizlilik ve yasal hassasiyet gerektirir. **Disiplin vakası notları,** resmi ve kişisel nitelik taşır; gizlilik gerektirir. **Psikiyatrik tanı ve tedavi raporları,** sağlık verisi olduğu için yüksek düzey gizlilik kapsamındadır. **Mahremiyetin görece en düşük olduğu hizmet sınıf içi rehberlik etkinlikleridir.**

Cevap: D

4. Psikolojik ölçme araçlarının geçerliği, testin **standart koşullar altında uygulanmasına** ve bireylerin teste **önceden aşina olmamasına** bağlıdır. Test maddeleri ya da onlara çok benzeyen örneklerin önceden öğretilmesi, bireylerin gerçek yeteneklerini değil **test pratiğinden kaynaklanan performans artışını** ölçmeye yol açar. Bu durum literatürde **test güvenliğinin ihlali ve test hazırlama etkisi** olarak değerlendirilir ve test sonuçlarının geçerliğini zedeler. Soruda danışman, üstün yetenekliler sınavındaki soru tiplerine çok benzer materyalleri önceden çözdürerek öğrencilerin sınava alışmasını sağlamaktadır. Bu durumda öğrenciler test maddelerine benzer içerikleri önceden gördükleri için elde edilen puanlar **gerçek yetenek düzeyini yansıtmayabilir.** Dolayısıyla ölçme aracının geçerliği zarar görür. Bu nedenle bu davranışın en kritik sonucu, **test sonuçlarının geçerliğinin ortadan kalkmasıdır. Doğru cevap materyallerin önceden verilmiş olması test sonuçlarını geçersiz kılardır.**

Cevap: E

5. Bu vakada belirleyici olan iki etik ilke vardır: **Danışanın yüksek yararı ve hizmetin sürekliliği.** Ani ayrılık, hazırlıksız sonlandırma veya süreci askıya alma; özellikle parçalanmış aile çocukları için yeniden terk edilme duygusunu tetikleyebilir. Bu nedenle etik olarak yapılması gereken; öğrencileri bilgilendirmek, uygun bir sonlandırma süreci yürütmek ve riskli vakaları profesyonel biçimde devretmektir. Görevi reddetmek idari bir meseledir; etik zorunluluk değildir. Son gün haber vermek ve süreci kısa kesmek danışan yararına değildir. Süreci askıya almak süreklilik ilkesine aykırıdır. Takibi öğretmenlere bırakmak profesyonel sorumluluktan kaçınmaktır. **Etik açıdan en uygun davranış, planlı sonlandırma ve profesyonel sevktir.**

Cevap: D

6. Vakada danışman; danışanı aşağılamakta, alaycı bir dil kullanmakta, "zayıf karakter" gibi etiketleyici ifadelerle danışanın benlik algısını zedelemekte ve onu bağımlı hissettiren bir tutum sergilemektedir. Bu davranış, terapötik otoritenin danışanın psikolojik bütünlüğünü zayıflatacak biçimde kullanılmasıdır. **Bu durum teknik hata değil, güç konumunun psikolojik baskı amacıyla kullanılmasıdır. Mesleki yetersizlik,** teknik bilgi eksikliği veya yanlış müdahale seçimi ile ilgilidir. Burada sorun teknik hata değil, aşağılayıcı ve baskıcı tutumdur. **Cinsel istismar,** fiziksel ya da cinsel sınır ihlalidir; vakada böyle bir unsur yoktur. **Ekonomik istismar,** maddi çıkar sağlama ile ilgilidir. **Duygusal istismar,** danışanın özgüvenini sarsma, aşağılamayla kontrol kurma ve psikolojik baskı oluşturma anlamına gelir. Vakadaki tablo tam olarak budur. **Yasal ihmal,** idari sorumlulukların yerine getirilmemesi ile ilgilidir. **Buradaki durum duygusal istismara örnektir.**

Cevap: D

7. Sinan Bey, ağır travma belirtileri gösteren bir öğrenciyle, bu alanda ileri düzey uzmanlığı olmamasına rağmen çalışmayı sürdürmüştür. Sonuçta öğrencinin klinik tablosu ağırlaşmış, işlevselliği bozulmuştur. Bu durum, yetkinlik sınırlarının aşılması yoluyla danışana **zarar verilmesi anlamına gelir.** Bu vakada ihlal edilen temel ilke, danışanın psikolojik bütünlüğünü koruma yükümlülüğüdür. **Adalet,** kaynak dağılımı ve eşitlik ile ilgilidir; temel sorun bu değildir. **Zarar vermeme,** yetkinlik dışı müdahale sonucu danışanın durumunun kötüleşmesi anlamına gelir. **Bu vakada doğrudan ihlal edilen ilke** budur. **Özerklik,** danışanın karar hakkı ile ilgilidir; burada temel sorun zarar riskidir. **Sadakat,** gizlilik ve söz tutma ile ilgilidir**. Dürüstlük,** doğru bilgi verme ile ilgilidir; vakayla doğrudan ilişkili değildir.

Cevap: B

8. Öğrenci toplu dosyasında yer alan bilgiler gizlilik derecelerine göre sınıflandırılır. **Birinci düzey gizlilik,** herkese açık ve öğrencinin mahremiyetini zedelemeyen temel bilgilerdir (adı, yaşı, cinsiyeti, boyu, kilosu gibi). **İkinci düzey gizlilik,** yalnızca sorumlu ve profesyonel kişilere verilebilecek nitelikte olup aile yapısı, anne-babanın eğitim ve gelir düzeyi, öğrencinin akademik özgeçmişi, ilgi alanları ve geleceğe yönelik hedefleri gibi bilgileri kapsar. **Üçüncü düzey gizlilik,** öğrencinin veya velisinin onayı olmadan başkalarıyla paylaşılamayacak bilgilerdir; öğrencinin sınıf içindeki başarısı, standart test sonuçları ve uzmanların öğrenciye ilişkin önerileri bu gruptadır. **Dördüncü düzey gizlilik** ise toplu dosyada yer almaması ve ayrı bir yerde kilit altında tutulması gereken en mahrem bilgilerdir; psikolojik inceleme ya da psikiyatrik değerlendirme sonuçları bu kapsamda değerlendirilir. Bu çerçevede seçenekler incelendiğinde **A) Öğrencinin girdiği standart başarı testlerinin puan dağılımları üçüncü düzey gizlilik, B) Velinin iletişim bilgileri ve ikametgâh adresi ikinci düzey gizlilik, C) Sosyometri sonuçlarına göre öğrencinin gruptaki dışlanma durumu üçüncü düzey gizlilik, D) Psikolojik danışma oturumlarında paylaşılan aile içi çatışma detayları dördüncü düzey gizlilik ve E) öğrencinin mesleki ilgi envanteri sonuçları üçüncü düzey gizlilik** kapsamına girer. Öğretmenlerin erişimine en uygun olan bilgi, seçenekler içinde gizlilik düzeyi en düşük olan ikinci düzey bilgi olduğundan doğru cevap **B seçeneğidir.**

Cevap: B

9. Bir danışanın eş zamanlı iki terapistten destek alması, müdahale bütünlüğünü ve etik sınırları etkileyebilir. Danışan diğer terapiste bilgi verilmesini istememektedir. Ancak danışmanlar arası koordinasyon olmadan **sürecin sürdürülmesi etik risk** oluşturur. Gizlice iletişim kurmak da etik değildir. Danışan diğer süreci sonlandırmak istemiyor ve koordinasyona izin vermiyorsa, etik olarak **süreci sonlandırmak gerekir.**

Cevap: B

10. Verilen bu durumda okul değişikliği kararı çocuğu doğrudan etkilemektedir. Çocuk 4. sınıf düzeyinde olsa da, kararın merkezinde yer alan kişidir. Etik yaklaşım, çocuğun görüşünün dikkate alınması ve karar sürecine katılımının sağlanmasıdır. Bu nedenle **çocuğun karardan birinci derecede etkileneceğini vurgulamak ve süreci çocukla birlikte yürütmek, özerkliğe ve çocuğun yararına uygundur.** Kararı tamamen ebeveyne bırakmak, çocuğun öznel konumunu yok sayar. Kararı idareye bırakmak profesyonel rolü devretmektir. Sadece anne ile görüşmek çocuğun haklarını ihmal eder. Bilgiyi saklamak gizlilik ilkesinin yanlış yorumudur.

Cevap: B

11. Bu soru doğrudan **Tarasoff Kararı (Poddar Vakası)** bağlamındadır. Bu karara göre, danışanın belirli bir kişiye yönelik **somut ve ciddi zarar planı** varsa, gizlilik ilkesi sınırsız değildir. Danışmanın yalnızca yetkililere bildirim yapması değil, **hedefteki kişiyi uyarma yükümlülüğü** de bulunmaktadır. Vaka incelendiğinde danışman kampüs güvenliğine bildirim yapmış ancak hedefteki kişiyi uyarmamıştır. Literatüre göre, açık ve belirlenmiş bir mağdur varsa yalnızca idari bildirim yeterli kabul edilmez. Başkasına yönelik somut ve ciddi hayati tehlike durumunda hem yetkilileri hem de hedefteki kişiyi uyarmak gerekir. **Bu yapılmadığı için etik ihlal vardır.** Gizlilik mutlak değildir; üçüncü kişiye yönelik ciddi tehdit varsa sınırlandırılır. Sadece güvenliğe bildirmek yeterli değildir; doğrudan risk altındaki kişi korunmalıdır. Özerklik, üçüncü kişiye zarar verme özgürlüğü anlamına gelmez. Bildirim yükümlülüğü yalnızca çocuk istismarıyla sınırlı değildir.

Cevap: C

12. Kırsal kesimden yeni gelmiş bir öğrencinin düşük puanını doğrudan "zihinsel kapasite yetersizliği" olarak yorumlamak, test puanlarının bağlamsal değişkenlerden bağımsız değerlendirilmesidir. Test yorumlamada temel etik kural, sosyo-ekonomik ve kültürel değişkenlerin puan üzerindeki etkisini dikkate almaktır. **Bu nedenle kültürel ve sosyoekonomik etmenleri dikkate almadan yorum yapmak etik ihlaldir.**

Cevap: D

13. **Afet sonrası ilk aşama, kriz müdahalesi dönemidir.** Kriz koşullarında psikolojik ilk yardım ve yönlendirici destek, klasik uzun süreli danışmadan farklıdır. Gönüllülük ilkesi esastır; ancak akut kriz döneminde destekleyici, bilgilendirici ve yönlendirici müdahale yapılabilir. 17 yaşındaki birey görüşmeyi reddetmiştir; zorla uzun süreli terapi başlatmak etik değildir. Ancak müdahalenin geçici ve destekleyici olduğu açıklanarak yönlendirici temas kurulabilir. Bu nedenle **müdahalenin geçici niteliğini açıklayarak destek sunmak ve kriz sonrası gönüllülüğü esas almak etik olarak uygundur.** Hiç müdahale etmemek kriz döneminde yetersizdir. Açıklama yapmadan zorlamak etik değildir. Uzun süreli danışma planlamak gönüllülüğe aykırıdır. Belirtileri tamamen normal sayıp destek vermemek ihmal olabilir.

Cevap: A

14. Etik uygunluk açısından seçenekleri analiz edelim: **A)** Danışana iş teklif etmek rol karışması ve çıkar çatışması yaratır. **B)** Değerli takı kabul etmek mali istismar ve sınır ihlali riski taşır.

C) Danışandan ücretsiz hukuk hizmeti almak çıkar ilişkisi ve çoklu ilişkidir. **D)** Kişisel hesaptan borç vermek finansal çoklu ilişkidir. **E)** Danışanın cenazesine katılmayı danışanla süreç içinde değerlendirmek profesyonel sınırlar korunarak ve terapötik yarar gözetilerek yapılabilir. **Bu durumda sınırlar değerlendirildikten sonra katılım etik açıdan sorunlu bir davranış değildir.**

Cevap: E

15. **Konsültasyon sürecinde gizlilik tamamen ortadan kalkmaz.** Danışman, bireysel danışma sürecine ait hassas bilgileri paylaşamaz. Ancak konsültasyon amacı doğrultusunda, işlevsel ve sınırlı bilgi paylaşabilir. **Bu çerçevede gizliliği koruyarak yalnızca işlevsel bilgileri paylaşmak etik bir yaklaşımdır.** Tüm bilgileri raporlaştırmak gizlilik ihlalidir. Ayrıntılı kişisel geçmiş paylaşımı uygun değildir. Sözlü de olsa tüm bilgileri aktarmak gizlilik ihlalidir. Süreci tamamen sonlandırmak profesyonel değildir.

Cevap: A

1. Zihinsel engeli nedeniyle kendi adına karar verme yetisi bulunmayan bireylerle araştırma yürütmek, etik açıdan "korunmasız gruplarla çalışma" kategorisine girer. Bu tür çalışmalarda temel ilke, bireyin hak ve güvenliğinin en üst düzeyde korunmasıdır. Bu nedenle araştırmacının öncelikli sorumluluğu, katılımcının **yasal temsilcisinden bilgilendirilmiş onam almak** ve süreci açık, anlaşılır biçimde açıklamaktır. Ayrıca mümkünse katılımcının anlayabileceği düzeyde rızası da alınmalıdır. Araştırmanın etik olduğunu tek başına beyan etmek yeterli değildir; etik kurul ve yasal onam gereklidir. Zararsız olduğunu raporda belirtmek, önceden alınması gereken etik iznin yerini tutmaz. Veri güvenliği araştırma başlamadan planlanmalıdır. Meslektaş görüşü almak yararlı olabilir ancak yasal onamın yerini tutmaz. **Yasal temsilciden onam almak ve uygun açıklama yapmak, bu durumda temel etik zorunluluktur.**

Cevap: E

2. Psikolojik danışma sürecinde danışmanın davranışları **gizlilik, zarar vermeme, mesleki yeterlik, uygun yönlendirme ve danışanın özerkliğine saygı** gibi temel etik ilkeler çerçevesinde değerlendirilir. Buna göre durumlar sırayla incelendiğinde; **I. durumda** danışanın başka bir uzmandan da düzenli terapi aldığı öğrenildiğinde etik olarak öncelikle danışanın izniyle uzmanlar arasında eşgüdüm sağlanması tercih edilir; ancak danışan buna izin vermez ve iki ayrı müdahale süreci sağlıklı yürütülemeyecekse danışman danışma ilişkisini sonlandırabilir. **II. durumda** danışanın başka bir kişiye fiziksel zarar verme hazırlığında olduğunu ifade etmesi, gizliliğin istisnalarından biridir; danışman zarar riskini önlemek amacıyla gizliliği sınırlayarak gerekli kişi veya kurumlara bildirimde bulunabilir. **III. durumda** danışman kendi mesleki yeterliliğinin bu vaka için sınırlı olduğunu fark ettiğinde danışanı daha yetkin bir uzmana yönlendirmelidir; danışan yönlendirmeyi kabul etmezse danışman etik olarak süreci sürdürmek zorunda değildir. **IV. durumda** danışmanın anneye çocuğun fikrinin bu yaşlarda önemli olmadığını söylemesi **doğru değildir; çocuk ve ergenlerin kendilerini ilgilendiren konularda görüşlerinin dikkate alınması gerekir. V. durumda** ise psikolojik danışma görüşmeleri yüksek gizlilik içerdiğinden öğretmenin görüşme notlarını istemesi uygun değildir ve danışman bu talebi reddetmelidir. Bu nedenle etik ilkeler açısından **yanlış ifade D seçeneğidir.**

Cevap: D

3. Kişilik testleri, uygulanması ve yorumlanması özel eğitim gerektiren ölçme araçlarıdır. Bu araçların uzmanlık eğitimi olmayan kişilerce uygulanması hem test güvenliğini hem de sonuçların geçerliğini tehlikeye atar. Psikolojik danışmanın görevi, test materyallerini korumak ve yalnızca yetkin kişiler tarafından uygulanmasını sağlamaktır. **A, B, D ve E** seçeneklerinde test materyali öğretmene verilmekte ya da uygulama yetkisi paylaşılmaktadır; bu durum etik değildir. Testlerin uzmanlık gerektirdiğini belirterek talebi reddetmek, hem **mesleki yetkinlik** hem de **zarar vermeme** ilkesine uygundur.

Cevap: C

4. Bu vakada gönüllülük ilkesi ile çocuğun korunması arasında bir ikilem vardır. Elif 15 yaşındadır ve cinsel istismara dair ima bulunmaktadır. Çocuk istismarı şüphesi, gizliliğin sınırlandırıldığı ve bildirim yükümlülüğünün doğduğu bir durumdur. Gönüllülük ilkesi, çocuğun güvenliğinin önüne geçemez. **Bu durumda yaş ve risk durumunu dikkate alarak gerekli bildirimleri yapmak ve süreci açıklamak en uygun yaklaşımdır.** Sadece gönüllülüğe dayanarak süreci sonlandırmak çocuğun yüksek yararına aykırıdır. Bildirim yapmadan süreci gizli yürütmek yasal ve etik açıdan yanlıştır. Aileden gizli uzun süreli terapi planlamak doğru değildir. Travmayı zorla anlattırmak etik değildir.

Cevap: C

5. Dijital kayıt ve çevrimiçi uygulamalarda temel etik yükümlülükler; bilgilendirilmiş onam, veri güvenliği ve sınırlı saklama ilkesidir. **Danışanın haberi ve yazılı onayı olmadan seans kaydı almak açık bir gizlilik ve onam ihlalidir ve yanlıştır.** Çevrimiçi görüşmeler için alternatif iletişim planı oluşturmak doğru uygulamadır. Güçlü şifreleme kullanmak veri güvenliğine uygundur. Süresi dolan verileri güvenli biçimde silmek etik gerekliliktir. Dijital platformların güvenliğini düzenli kontrol etmek mesleki sorumluluktur.

Cevap: A

6. Bu vakada temel etik sorun, öğrencinin psikolojik değerlendirme sürecinde **uzman eşliğinden yoksun bırakılmasıdır.** Danışman, kapsamlı ve klinik risk içerebilecek bir tarama testini öğrenciyi yalnız bırakarak uygulamış; dahası, yüksek risk uyarılarını içeren ham sonuçların doğrudan öğrenci tarafından görülmesine neden olmuştur. Özellikle "intihar eğilimi" ve "acil müdahale" gibi teknik ifadeler, uzman açıklaması olmaksızın bireyde panik ve umutsuzluk yaratabilir. Psikolojik testler, yalnızca uygulanması değil, **yorumlanması ve geri bildirim süreciyle birlikte** etik bir bütünlük taşır. Ham sonuçların uzman süzgeci olmadan danışana sunulması, danışanın ruhsal bütünlüğünü tehlikeye atar ve zarar vermeme ilkesini ihlal eder. Seçeneklere baktığımızda: A seçeneği teknik bir bilgisayar kullanımı meselesidir; asıl problem bu değildir. B seçeneği gönüllülük ve saygı meselesine indirger; oysa öğrenci teste zorlanmamıştır. C seçeneği öncelik hatasına işaret eder ama ruhsal zarar mekanizmasını açıklamaz. E seçeneği bilgilendirme eksikliğini vurgular; ancak burada asıl risk, ham klinik verinin kontrolsüz sunumudur. Danışanın ruhsal bütünlüğünü asıl tehdit eden durum, **uzman yorumu olmaksızın ham sonuçlara maruz bırakılmasıdır.**

Cevap: D

7. Bu soruda mesele, mesleğe hazırlık sürecindeki **denetim ve koruma sorumluluğudur.** Süpervizör yalnızca kuramsal etik bilgiyi anlatmakla yükümlü değildir; öğrencinin uygulamada sınır ihlali riski taşıyan davranışlarını izlemek ve gerektiğinde resmi kayıt altına almak zorundadır. Burada öğretim üyesi, öğrencinin mezuniyetini geciktirmemek adına potansiyel sınır ihlalini kayıt altına almamış; yani hem danışanları koruma hem de mesleğin saygınlığını sürdürme yükümlülüğünü ihmal etmiştir. A seçeneği "insancıllık" diyerek meseleyi kişisel iyi niyet düzeyine indirger; oysa etik sorumluluk bireysel merhametten önce gelir. B seçeneği etik eğitimi yalnızca kuramsal bilgiye indirger ki bu doğru değildir. D seçeneği bunu akademik özerklik sayar; etik ihlali görmezden gelmek özerklik değildir. E seçeneği toplum yararı argümanını yanlış yorumlar; toplum yararı, riskli uygulamaları gizlemekle sağlanmaz. Burada ihlal edilen şey, **mesleki ve bilimsel sorumluluktur.**

Cevap: C

8. Ölçme ve değerlendirme süreçlerinde temel etik ilke, testin **standart koşullarda ve uzman kontrolünde uygulanmasıdır.** Psikolojik testler yalnızca soru-cevap formu değildir; uygulama ortamı, yönerge takibi ve gözlem de sürecin parçasıdır. Danışmanın öğrenciyi yalnız bırakması, test uygulamasını kontrolsüz hale getirmiştir. Bu durum hem standardizasyonu bozar hem de öğrencinin duygusal durumunun izlenmesini engeller. A ve E seçenekleri testin yapısal özellikleriyle ilgilidir; burada sorun testin kalitesi değildir. B seçeneği "en üst düzeyde yararlanma" ilkesini dolaylı olarak çağrıştırsa da esas ihlal kontrolsüz uygulamadır. C seçeneği veri güncelliği meselesine işaret eder; konu bu değildir. Bu durumda en net ihlal, **kontrol edilemeyen test uygulamasının meslek ahlakına aykırı olmasıdır.**

Cevap: D

9. **İdeolojik istismar,** danışmanın kendi dünya görüşünü, değerlerini ya da inanç sistemini danışana empoze etmesidir. Psikolojik danışma sürecinde danışanın değerleri keşfetmesi desteklenir; ancak danışmanın yönlendirmesiyle değiştirilmez. A, B, D ve E seçenekleri danışanın değerlerine saygı ve keşif sürecini destekleyen yaklaşımlardır. **C seçeneğinde ise danışman, danışanın dünya görüşünü değiştirmesi için telkinde bulunmaktadır.** Bu, terapötik gücün ideolojik yönlendirme amacıyla kullanılmasıdır. Bu nedenle ideolojik istismar örneğidir.

Cevap: C

10. **Yayın etiğinde temel kurallardan biri, aynı makalenin eş zamanlı olarak birden fazla dergiye gönderilmemesidir.** Bu davranış "çift gönderim" olarak adlandırılır ve bilimsel yayın sistemini yanıltıcı bir uygulamadır. Hakem süreci emek ve zaman gerektirir; aynı metni iki dergiye birden göndermek yayın etiğine açık aykırılıktır.

Cevap: B

11. Bu soruda asıl mesele, danışmanın fark ettiği **karşı aktarım** tepkisinin etik yönetimidir. Danışman, danışanına karşı yoğun koruyucu duygular geliştirdiğini ve nesnelliğinin zedelendiğini fark etmektedir. Bu farkındalık tek başına yeterli değildir; önemli olan bu durumun nasıl yönetileceğidir. Terapötik bağın güçlü olması, profesyonel sınırların esnetilmesini haklı çıkarmaz. **Aksine, danışanın yüksek yararı için danışmanın kendi içsel süreçlerini düzenlemesi gerekir.** Süreci yalnızca "danışanın yararı" gerekçesiyle sürdürmek, danışmanın öznel değerlendirmesine dayanır ve karşı aktarımın etkisini göz ardı eder. Karşı aktarımı doğrudan terapötik araç olarak kullanmak ise ancak ileri düzey yetkinlik ve süpervizyonla mümkündür; burada danışman zaten nesnelliğini kaybettiğini belirtmektedir. Duygularını danışanla paylaşmak, danışanın yükünü artırabilir ve rol karmaşasına yol açabilir. Seans sıklığını azaltmak teknik bir düzenleme olabilir ama temel etik gerilimi çözmez. Bu durumda en kritik adım, karşı aktarımı profesyonel zeminde ele almak; yani **süpervizyon almak ve gerekiyorsa sevk seçeneğini değerlendirmektir.** Bu, hem zarar vermeme hem de mesleki sorumluluk ilkesinin gereğidir.

Cevap: C

12. Melih'in ifadeleri, açık bir **kendine zarar verme riski** içermektedir. "Yaşamak istemiyorum" ve "kendime zarar vermeyi düşündüğüm oluyor" cümleleri, ergenlik dönemi abartısı olarak geçiştirilemez. Bu noktada gizlilik ilkesi mutlak değildir; risk durumlarında sınırlandırılır. Gizliliği mutlak kabul etmek ve yalnızca bireysel görüşmeleri sürdürmek, danışanın güvenliğini tehlikeye atar. Okul idaresine doğrudan yazılı bildirim yapmak ise öncelikle risk değerlendirmesi ve uygun bilgilendirme süreci yürütülmeden doğru bir ilk adım değildir. Müdahaleyi ertelemek ise açık ihmal olur. En uygun yaklaşım, öğrencinin söylediği risk ifadelerini ciddiyetle ele alarak gizlilik sınırlarını yeniden açıklamak, sistematik bir risk değerlendirmesi yapmak ve gerekli görüldüğünde aileyi ve ilgili uzmanları kontrollü biçimde sürece dahil etmektir. Bu yaklaşım hem **zarar vermeme** hem de **sorumluluk** ilkesiyle uyumludur.

Cevap: E

13. Kırsal bölgelerde çoklu ilişki riski kaçınılmaz biçimde artabilir. Bu durumda etik ihlal, ilişkiyi kategorik olarak reddetmek ya da otomatik olarak kabul etmek değil; süreci bilinçli biçimde değerlendirmemektir. A, B, C ve D seçeneklerinde danışman çoklu ilişki riskini fark etmekte, süpervizyon almayı düşünmekte, aileyle açık konuşmayı planlamakta ya da etik karar basamaklarını kullanmaktadır. Bunlar riskli durumlar olabilir; ancak bilinçli değerlendirme süreci etik ihlal değildir. E seçeneğinde ise danışman, tanıdığı bir ailenin çocuğuna hizmet verirken **yazılı onam almamak ve resmi kayıt tutmamak** gibi temel mesleki yükümlülükleri yerine getirmemektedir. Bu durum yalnızca çoklu ilişki riski değil, aynı zamanda profesyonel standartların açık ihlalidir.

Cevap: E

14. Bu soruda dikkat edilmesi gereken nokta, etik sınır ihlali ile sınır yönetimi arasındaki farktır. Maddi güçlük yaşayan danışana kişisel hesabından borç para göndermek açık bir **ikili ilişki ve çıkar karmaşası** yaratır. Terapötik rol ile kişisel destek rolü iç içe geçer; bağımlılık ve güç dengesizliği riski oluşur. Bu nedenle etik ihlaldir. Oturum kayıtlarını danışanın talebiyle incelemesine izin vermek, danışanın kayıtlarına erişim hakkıyla ilişkilidir ve uygun koşullarda mümkündür. Bulaşıcı hastalık durumunda mevzuata uygun bildirim yapmak, gizlilik sınırlarının istisnasıdır. Sembolik ve küçük hediyeler (D) bağlamına göre kabul edilebilir olabilir. Cenazeye katılım ise süreç içinde değerlendirildiğinde otomatik ihlal sayılmaz. **Burada açık etik ihlal niteliği taşıyan davranış, profesyonel rolü kişisel finansal ilişkiye dönüştürmektir.**

Cevap: A

15. **Bu soruda temel mesele, danışma sürecinin danışanın gereksinimlerinden saparak danışmanın ihtiyaçlarına hizmet eder hale gelmesidir.** Danışma sürecini kendi duygusal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla sürdürmek, terapötik gücü kişisel doyum için kullanmaktır. Bu durum hem **mesleğin kötüye kullanımı** hem de danışanın yararının gözetilmemesi anlamına gelir. Diğer seçenekler incelendiğinde; inanç sistemine ilişkin tarafsız kalmak, ücretlendirmeyi açık şekilde belirlemek, iç görü geliştirmeyi desteklemek ve profesyonel sınırları korumak etik ilkelere uygundur. **Açık ihlal niteliği taşıyan davranış, danışma sürecini danışmanın kendi duygusal ihtiyaçları için sürdürmesidir.**

Cevap: C

1. **Ekonomik istismar,** psikolojik danışmanın sahip olduğu mesleki güç ve konumu kullanarak danışanı maddi açıdan sömürmesi ya da danışma sürecini finansal çıkar amacıyla yönlendirmesidir. Burada belirleyici ölçüt, ücretin varlığı değil; sürecin danışanın yararı yerine danışmanın maddi kazancı doğrultusunda şekillendirilmesidir. Danışanın maddi durumunu gözeterek indirim yapmak ekonomik sömürü değil; tersine, etik duyarlılık göstergesi olabilir. Ücret politikasını baştan yazılı açıklamak şeffaflık ilkesinin gereğidir. Maddi kaygıları terapötik içerikte ele almak, danışanın yaşam bağlamını anlamaya yöneliktir. Maddi konuları açık ve sınırlar içinde değerlendirmek ise profesyonel çerçeveyi güçlendirir. Buna karşılık danışma sürecini danışanın gereksinimi olmadığı hâlde uzatmak ve daha fazla ücret talep etmek, açık biçimde ekonomik çıkarı öncelik haline getirmektir. Bu, hem **zarar vermeme** hem de **mesleği kötüye kullanmama** ilkesiyle çelişir ve doğrudan **ekonomik istismara** girer.

Cevap: E

2. **Konsültasyon hizmeti,** belirli bir problem çerçevesinde uzman görüşü sunmayı ve süreci profesyonel sınırlar içinde yürütmeyi gerektirir. Bu süreçte temel etik ilkeler; amaç birliği sağlama, yalnızca gerekli bilgiyi paylaşma, gizliliği koruma ve karar süreçlerinde tarafların özerkliğini desteklemedir. Sorudaki seçeneklere bakıldığında; probleme odaklanarak taraflarla amaç birliği sağlamak etik açıdan uygundur. Danışanın kendi kararlarını vermesini desteklemek özerkliğe saygı ilkesine uygundur. Raporlarda yalnızca konsültasyon amacına yönelik bilgi vermek gizlilik ve ölçülülük ilkesinin gereğidir. Kimlik bilgilerini gizli tutmak ise temel mahremiyet yükümlülüğüdür. **Buna karşılık kurum içinde sunulan bir konsültasyon hizmetinde, yardım isteyen çalışanlardan ayrıca ücret talep etmek rol karmaşası ve çıkar çatışması doğurur.** Bu durum, hizmetin niteliğini kişisel kazançla ilişkilendirerek etik ihlal oluşturur.

Cevap: B

3. Psikolojik danışman eğitiminde öğretim üyeleri ve süpervizörler, öğrencilerin **mesleki yeterliklerini değerlendirme, danışanlara zarar verebilecek durumları önleme ve rol-sınır ilişkilerine dikkat etme** yükümlülüğüne sahiptir. Buna göre **A** seçeneğinde belirtildiği gibi öğrencinin kişilerarası sınır sorunları ve mesleki yeterlik riskleri dikkate alınmadan mezun edilmesi etik açıdan sorun oluşturur; bu nedenle ifade yanlıştır. **B seçeneğinde** öğretim üyesinin kendi yeğenini süpervizyon öğrencisi olarak kabul etmesi ise **çoklu ilişki ve rol-sınır ihlali oluşturur;** çünkü akrabalık ilişkisi değerlendirme sürecinde tarafsızlığı zedeleyebilir ve etik açıdan kaçınılması gereken bir durumdur. **C seçeneğinde** yalnızca kendi benimsediği kuramsal yaklaşımı öğretmesi akademik özgürlük kapsamında tek başına yeterli görülmez; psikolojik danışman eğitiminde farklı kuramsal yaklaşımların tanıtılması beklenir. **D seçeneğinde** öğrencinin mesleki yeterliği sorgulanmadan uygulamaya yönlendirilmesi danışanlara zarar verme riskini artıracağından etik değildir. **E seçeneğinde** ise öğrencinin kişisel sorunlarını tamamen göz ardı ederek değerlendirme yapmak tarafsızlığı güçlendirmek yerine mesleki yeterliği değerlendirme sorumluluğunun ihlali anlamına gelir. Bu nedenle doğru ifade **B seçeneğidir.**

Cevap: B

4. **Özel çalışmada etik ilke;** yeterlik sınırlarını doğru beyan etmek, yanıltıcı tanıtımdan kaçınmak ve gerçek dışı referans kullanmamaktır. Tanıtım materyali, mesleki kimliğin dürüst yansıması olmalıdır. Henüz eğitimini almadığı teknikleri uyguladığını belirtmek, birlikte çalışmadığı bir uzmanı referans göstermek ve resmi kurum adını güvenilirlik amacıyla kullanmak açık biçimde yanıltıcıdır. Ücretin düşük tutulması tek başına etik ihlal değildir; ancak yanıltıcı bilgi kullanımı doğrudan etik ihlaldir. **Buradaki temel sorun, yeterlik sınırlarının aşılması ve tanıtımda gerçeğe aykırı beyanlarda bulunulmasıdır.**

Cevap: D

5. Psikolojik danışma hizmetlerinde yöneticilerin etik sorumlulukları yalnızca idari düzenlemeler yapmakla sınırlı değildir; aynı zamanda **mesleki bağımsızlığı korumak, etik ilkelere aykırı uygulamalara karşı durmak, personelin mesleki yeterliğini gözetmek ve hizmet alan bireyleri olası zararlardan korumak** gibi yükümlülükleri de vardır. Olayda yönetici psikolojik danışman başlangıçta görev tanımlarını belirleyip toplantılar yaparak yönetsel işlevlerini yerine getirmiştir; ancak daha sonra üst yönetimin psikolojik değerlendirme sonuçlarının velilerle ayrıntılı paylaşılması yönündeki talimatını etik açıdan sakıncalı bulmasına rağmen uygulaması **mesleki bağımsızlığını koruyamama ve gizlilik ilkesini zedeleme** anlamına gelir. Ayrıca bir personelin mesleki yetersizliğinin hizmetleri aksattığını fark ettiği hâlde bunu resmi olarak bildirmemesi ve kurum işleyişini olumsuz etkileyebilecek yapısal sorunları üst makamlara iletmemesi, **hizmet kalitesini ve danışanların yararını koruma sorumluluğunu ihmal ettiğini** gösterir. Dolayısıyla bu durum, yöneticinin hem mesleki etik ilkeleri savunma hem de kurum ve hizmet alan bireyleri olası zararlardan koruma yükümlülüğünü yerine getirmediğini ifade eder.

Cevap: E

6. Burcu Hanım, durumun bir **etik ikilem** olduğunu açıkça formüle etmiş, öğrencinin yaşı, **yasal statüsü, gizlilik sınırları ve olası zarar risklerini** değerlendirmiştir. Ayrıca bu ikilemin kendi **mesleki sorumluluğu** kapsamında olduğunu belirtmiştir. Ancak henüz herhangi bir çözüm seçeneği üretmemiştir.

Etik karar verme modellerinde süreç genellikle şu sırayla ilerler:

1. Sorunu tanımlama
2. İkilemin kime ait olduğunu belirleme (mesleki sorumluluğun sınırını netleştirme)
3. İlgili etik ilke ve standartları gözden geçirme
4. Olası eylem planlarını belirleme
5. En uygun eylemi seçme

Burcu Hanım yalnızca sorunu tanımlamakla kalmamış, aynı zamanda bu ikilemin kendi sorumluluğunda olduğunu da netleştirmiştir. Yani "Bu durum benim etik karar alanımda mı?" sorusunu yanıtlamıştır. Henüz seçenek üretmediğine göre eylem planı aşamasında değildir. Bu nedenle bulunduğu aşama, **ikilemin kime ait olduğunu belirleme** basamağıdır.

Cevap: B

7. Bu vakada temel etik problem **çoklu ilişki** riskidir. Psikolojik danışman, yakın arkadaşı Murat Bey ile sosyal ilişki içindedir ve ailecek görüşmeler sürmektedir. Bu bağlamda Murat Bey'in eşiyle danışma ilişkisine girmek, sosyal rol ile profesyonel rolün çakışmasına neden olur. Bu durum ilerleyen süreçte **tarafsızlık, gizlilik, çıkar çatışması** ve hatta güven ilişkisinin zarar görmesi risklerini doğurur. Rızanın bulunması çoklu ilişkiyi etik hale getirmez. Süreci başlatıp sonra değerlendirmek risk yönetimi değildir. Arkadaşlığı askıya almak sosyal bağın varlığını ortadan kaldırmaz; dışarıdan algı ve içsel tarafsızlık sorunu devam eder. Kısa süreli destek sunmak da rol çakışmasını ortadan kaldırmaz. Bu nedenle en uygun yaklaşım, profesyonel sınırları açıkça ifade ederek danışma hizmeti vermemek ve uygun bir uzmana yönlendirmektir. Bu tutum hem **zarar vermeme** hem de **mesleki sınırların korunması ilkesine uygundur.**

Cevap: B

8. Burada söz konusu olan durum, **kurumsal talep** ile **gizlilik yükümlülüğü** arasındaki çatışmadır. Psikolojik danışman, bireysel test sonuçlarını **gizlilik taahhüdü** altında toplamıştır ve veri paylaşımına ilişkin yazılı bir düzenleme yoktur.

I. "Kurumsal hiyerarşi etik yükümlülüklerin önünde gelir" ifadesi yanlıştır; etik ilkeler idari baskının önünde gelir.

II. **Gizlilik ilkesi,** açık bir yasal zorunluluk olmadıkça veri paylaşımını sınırlar; bu doğrudur.

III. **Açık rıza olmaksızın kişisel verilerin paylaşılamaması,** hem etik hem de hukuki çerçevede temel ilkedir; bu da doğrudur.

Dolayısıyla Gönül Hanım'ın öncelikli etik sorumluluğu, hem gizliliği hem de rıza ilkesini korumaktır.

Cevap: D

9. Bu vakada üniversite yönetimi, danışma hizmetine başvuran öğrencilerin **kimlik bilgilerini** düzenli olarak talep etmektedir. Uygulamanın sonucu olarak öğrencilerin hizmete başvurma isteğinin azaldığı gözlenmiştir. Bu veri bize şunu gösterir: Öğrenciler, başvuru yaptıklarında bilgilerinin korunmayacağına dair bir algı geliştirmektedir. Psikolojik danışma hizmetinin temel dayanağı, danışanın **güven duygusudur.** Bu güvenin merkezinde ise **gizlilik ve mahremiyet** yer alır. Kimlik bilgilerinin sistematik olarak idareye aktarılması, özellikle açık ve net bir yasal zorunluluk yoksa danışanların mahremiyet algısını zedeler. Başvuru davranışının azalması da bu güven kaybının somut göstergesidir. Dolayısıyla öncelikli ihlal riski, **gizlilik ve mahremiyet** ilkesindedir. **Mesleki yeterlik,** danışmanın bilgi, beceri ve yetkinliği ile ilgilidir. Buradaki sorun danışmanın yeterliği değil, verilerin paylaşımıdır. **Meslektaş dayanışması,** meslek içi ilişkiler ve iş birliği ile ilgilidir. Bu vakada sorun meslektaş ilişkisi değil, danışan bilgilerinin korunmasıdır. **Toplumsal sorumluluk,** toplum yararını gözetme ve kamu yararına katkı sağlama ile ilişkilidir. Yönetimin risk analizi gerekçesi toplumsal bir çerçeveye oturuyor gibi görünse de, burada öncelikle zedelenen ilke danışanın mahremiyetidir. **Bilimsel nesnellik,** değerlendirme ve araştırma süreçlerinde tarafsızlıkla ilgilidir. Oysa burada mesele bilimsel analiz değil, kişisel verilerin korunmasıdır. Bu nedenle öncelikle ihlal edilme riski taşıyan temel etik ilke **gizlilik ve mahremiyettir.**

Cevap: B

10. Bu soruda etik karar verme sürecinin **mantıksal sıralaması** sorgulanmaktadır. Melis Hanım, danışan bilgilerinin **idari amaçlarla kullanıldığını** öğrenmiştir. Bu durum, doğrudan **gizlilik ihlali** ve olası **danışan zararı** riski içerir. Etik karar verme modellerinde ilk yapılması gereken şey, sorunun kapsamını ve etkisini anlamaktır. Yani "Bu uygulama danışana zarar veriyor mu, ne tür bir risk söz konusu?" sorusu önceliklidir. Bu nedenle süreç, öncelikle **danışan zararını değerlendirme (III)** ile başlar. Çünkü etik müdahalenin merkezinde **zarar vermeme** ilkesi vardır. Zararın niteliği belirlendikten sonra, durumu nesnel biçimde **belgelemek (I)** gerekir. Belgesiz bir iddia, kurumsal düzeyde etkili bir başvuruya dönüşemez. Ardından kurum içindeki uygun makama başvurulur **(II).** Bu, hiyerarşik ve profesyonel çözüm yoludur. Eğer kurum içi girişimler sonuç vermezse ya da ihlal devam ederse, son aşamada üst etik/mesleki kurullara başvurulur **(IV). Bu nedenle doğru sıralama: III - I - II - IV şeklinde olmalıdır.**

Cevap: A

11. Bu vakada temel sorun, Ceren Hanım'ın sahip olduğu eğitim düzeyi ile uyguladığı müdahale arasındaki uyumsuzluktur. Travma alanında **sınırlı eğitim** almış olmasına rağmen, süpervizyon almadan **EMDR** gibi özel eğitim ve yetkinlik gerektiren bir yöntemi uygulamaya başlamıştır. Süreçte danışanın belirtilerinin ağırlaşması, riskin somutlaştığını göstermektedir. Burada ihlalin merkezinde **mesleki yetkinlik sınırının aşılması** vardır. Sorun gizlilikle, gönüllülükle ya da kayıt tutmayla ilgili değildir; danışmanın eğitim ve yeterlik alanının dışına çıkarak müdahalede bulunmasıdır. Bu durum doğrudan **zarar vermeme** ilkesini de zedeler.

Cevap: B

12. Fırat Bey, verileri başlangıçta **klinik amaçla** toplamıştır. Bu verilerin daha sonra **araştırma amacıyla** kullanılması, yeni bir kullanım bağlamı anlamına gelir. Üstelik veriler **kimliklidir** ve önceden araştırma izni alınmamıştır. Etik açıdan, klinik veri ile araştırma verisi arasında amaç farkı vardır. Klinik bağlamda verilen onam, araştırma kullanımını kapsamaz. Bu nedenle öncelikle yapılması gereken, ilgili araştırma için **etik kurul onayı almak** ve katılımcılardan bu yeni kullanım için **yeniden bilgilendirilmiş onam** almaktır. Sadece anonimleştirmek yeterli değildir; çünkü başlangıçta araştırma amacı belirtilmemiştir. İsim değiştirmek yüzeysel bir önlemdir. Kurum müdüründen sözlü izin almak etik kurul ve katılımcı onamının yerini tutmaz. Verileri kısmi kullanmak da ilkesel sorunu çözmez.

Cevap: B

13. Bu soruda terapi sona ermiş olsa bile önceki terapötik ilişkinin etkisinin devam edip etmeyeceği tartışılmaktadır. Terapi sürecinde danışman, danışanın özel bilgilerine erişmiş ve doğal olarak bir **güç asimetrisi** oluşmuştur. Terapi bitmiş olsa bile bu asimetri ve bilgi üstünlüğü tamamen ortadan kalkmaz. "Küçük yerleşim yerlerinde kaçınılmazdır" ifadesi, etik riski ortadan kaldırmaz. Rıza bulunması güç dengesizliğini yok etmez. "Terapi sona erdi, artık serbesttir" yaklaşımı yüzeyseldir. Profesyonel olmayan sosyal ilişkiler de etik değerlendirme kapsamındadır; dolayısıyla yanlıştır. En doğru değerlendirme, önceki terapötik ilişkinin yarattığı **güç dengesizliği** ve **çıkar çatışması riskini** dikkate almaktır.

Cevap: D

14. Soruda açık etik yasak, aktif danışanlar ve onların partnerleri ile cinsel/romantik ilişkinin kesin biçimde yasak olduğudur. Ayrıca eski danışanlarla 5 yıl içinde ilişki kurulamaz; 5 yıl sonrasında ise yazılı değerlendirme gerekir. **A seçeneğinde** Kemal Bey aktif danışanının kardeşiyle romantik ilişki başlatmaktadır. Kardeş, danışanın yakın çevresidir ve aktif danışan bağlamında bu tür bir ilişki açık biçimde yasaktır. Bu durum hem **çoklu ilişki** hem de **çıkar çatışması** riskidir. Sekiz yıl sonra ilişki başlatmak (B seçeneği) otomatik ihlal değildir; değerlendirme gerekir. Altı yıl sonra yazılı değerlendirme yapmak (C seçeneği) etik çerçeveye uygundur. Düğüne katılmadan önce yazılı değerlendirme yapmak (D seçeneği) sınır bilinci gösterir. İşletmeden hizmet almadan önce değerlendirme yapmak da (E seçeneği) profesyonel sınır yönetimidir.

Cevap: A

15. Psikolojik danışmada **etik karar verme süreci,** öncelikle sorunun etik boyutunun tanımlanmasıyla başlar; yani danışman hangi ilkelerin çatıştığını (örneğin **gizlilik ile zarar vermeme**) belirler ve risk düzeyini değerlendirir. Ardından ilgili etik kurallar ve yasal çerçeve gözden geçirilir. Bu aşamadan sonra danışman, duruma ilişkin **olası eylem seçeneklerini üretir,** her bir seçeneğin muhtemel sonuçlarını tartar ve ancak bundan sonra en uygun eylemi seçip uygulamaya geçer; son aşamada ise sonuçları değerlendirir. Soruda Okan Bey'in, danışanın intihar düşüncelerini değerlendirip etik gerilimi saptadıktan sonra danışanı bilgilendirme, aileyle iletişim kurma, süpervizyon alma ve yönlendirme gibi seçenekleri listelediği belirtilmektedir. Bu, henüz karar verilmediğini; yalnızca alternatiflerin üretildiğini gösterir. Dolayısıyla Okan Bey etik karar verme sürecinin **olası eylem planlarını belirleme** aşamasındadır.

Cevap: B